

ABONAMENTUL

Pe un an . 24 Cor.
Pe jum. an . 12 «
Pe o lună . 2 «

Nr. de Duminecă
Pe un an . 4 Cor.
Pentru România și :
America . . 10 Cor.

Nr. de zi pentru Ro-
mânia și străinătate pe
an 40 franci.

TRIBUNA

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA
Miksa utca 2-3.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Manuscripte nu se îna-
poiază.

Telefon pentru oraș și
comitat 502.

Școala română.

Intreg neamul românesc e pus în fața alternativei, că ori închide școala confesională, ori privește sângerând de durere, cum această instituție pierde pe fiecare zi din caracterul său național și e chestie numai de vreme să ajungă unealtă de maghiarizare.

Dela 1848 încoace încă n'a fost chestie, care să ne fi preocupat într-o măsură mai mare decum suntem îngrijați de soarta școalelor noastre confesionale. Până acum oricâte greutăți a trebuit să învingem și oricât guvernele ne-au îndușmănit, e fapt, că am mers din progres în progres. În acești din urmă 50 de ani, ne-am ridicat, nu numai mii de școale populare, ci și școale secundare de model. Legea lui Apponyi a pus însă capăt progresului nostru. Subt regimul acestei legi nu mai putem spera să dezvoltăm ceace avem, ci numai să apărăm și să susținem ceace mai e cu putință.

Lupta aceasta de apărare este cu atât mai grea, cu cât are două fronturi: trebuie să ne apărăm și împotriva loviturilor guvernului și trebuie să stăpîm și răul intern. N'am fi oameni serioși dacă, nu ne-am da seama și n'am avea curajul să mărturisim că pricina răului, care amenință existența noastră culturală, nu este singură dușmănia guvernului, ci în mare parte, păcatele proprii.

În cei 40 de ani, cât am fost stăpâni absoluți pe școală, ar fi trebuit în tot cazul să realizăm un progres mai mare. Ar tre-

bui să avem un număr de cărțurari, atât de mare, o conștiință națională așa de intensă și un dor pentru cartea românească atât de pronunțat încât toate intențiunile guvernului, tot ce ar legifera, să nu ne deștepte nici un gând trist.

Cum stăm însă? În dieceza cea cu sate românești bogate și înfloritoare, vedem din tabloul făcut de referentul școlar Dr. Ciuhandu, că situația este aproape desolată. În toate părțile sunt o mulțime de învățători fără conștiință, fără zel, și fără focul sacru, singurul care te îndreptățește și-ți dă putere de-a îndeplini un apostolat.

Sunt apoi învățători, cari nu vor să știe și nu înțeleg că fac parte dintr-o mare organizațiune culturală națională, habar n'au de instrucțiuni și dispozițiuni dela centru ci fac totul așa cum le trăsnește prin minte, ori din interes cari n'au a face cu nici un ideal național. Ba s'au găsit și nemernici, cari pentru a-și acoperi lenea, au falșificat și au mințit, iar pentru a se pune bine cu stăpânirea, s'au găsit și păcătoși, cari au introdus în școală cărți ungurești în locul celor oficiale românești ba s'au găsit mișei cari au prăznuit pe Kossuth...

Păcatul e la origine: nici recrutarea, nici selecționarea viitorilor apostoli nu s'a făcut avându-se în vedere scopul înalt, ci așa la întâmplare și de silă. Din nefericire, n'am avut prelați de o gândire și simțire superioară, cari să-și dea bine seama de însemnătatea preparandiilor, și abia de câțiva ani numai se recrutează tineri cu trei, patru clase... »Să fie dascăli ca să nu ne excep-

ționeze inspectorul«, — atâta era grija mai marilor dela consistoare.

De unde vin acești tineri, ce pregătiri au, pe mâna a ce profesori ajung și cu ce idei deslușite părăsesc institutul, cu toate acestea puțini prelați și-au frământat mintea.

Ba știm un caz celebru, când înainte deja cu 15 ani un mitropolit spunea că nu merită nici o jertfă preparandiile, deoarece și așa ele se vor statifica, ori n'o să mai avem trebuință de ele...

Se înțelege că prelații cu astfel de păreri și dacă ar fi știut cum, nu prea s'ar fi simțit îndemnați să pună umărul la ridicarea preparandiilor și, în consecință, la ridicarea nivelului învățătorimii noastre confesionale.

Cu pregătirile tot mai merge însă, căci nici învățătorii de stat nu sunt superiori alor noștri. Scăderea cea mare a fost lipsa de control serios. N'avem decât să cetim în privința aceasta rapoartele comisarilor de examene. Nimeni nu-i poate bănuși, că scriu în necunoștință de cauză, ori intenționat. Iar impresia generală ce ne-au produs cazurile cuprinse în referatul dlui Ciuhandu e dezastroasă. Toate abaterile dela datorie, toate omisiunile, nu s'ar fi putut întâmpla, dacă ar fi existat control continuu din centru și supraveghiere la periferie.

Chestia se pune deci spre deslegare în următorul chip: chiar admitând că poporul e capabil de toate jertfele ce-i impune legea lui Apponyi, și-atunci se pune întrebarea dacă are înțeles să-i cerem atâta jertfă? Din două una: ori vrem să avem școli după trebuințele impuse de împrejurările

FOIȚA ZIARULUI «TRIBUNA».

Meteahnă*.

De Caragiale.

În genere o stațiune de aier curat este un loc mai mult sau mai puțin pitoresc, unde te plictisești până la înecăciune, dacă nu știți dansa, ca să poți respira seara praful din salonul de bal dela Kurhaus. Însă astăvară, fiind osândit de doftor să respir o lună aier curat, chiar dacă nu știu dansa, am avut norocul să petrec împreună cu un tip de om foarte ciudat, un fel de maniac, și a-și fi nedrept dacă a-și zice că am petrecut prost. E adevărat că până la urmă, cu câteva zile înainte de a ne despărți, începuse să mă cam obosească cu atâtea — cum să zic? — cu atâtea prostii; dar cele două-trei săptămâni dela început, nici nu știu când trecură, atât mi se părea omul de interesant.

Mai întâiu era un om foarte cum se cade — ungur. Pentru un român ordinar ca mine, adică nu un extraordinar român, se găsesc și printre unguri foarte cum se cade oamenii: vreau adică să spun că un român cât de ordinar se deosebește în aceasta mult de ungurii imbecili — sunt mulți de aceștia și la unguri — care nu ar fi'n stare să admită că se pot găsi și printre români oameni cum se cade, afară de românii renegați din regatul maghiar, care acolo sunt considerați ca oamenii cei mai cum se cade.

* Reproducem după un ziar din București această admirabilă schiță a maestrului literaturii noastre satirice.

Deși eram cu ungurul meu totdeauna alături la »tópłito« (așa se zice pe unguerește »table d'hôte«), deși în cursul zilei ne întâlneam mereu la »promonat« (promenadă, pe unguerește) și deși din parte-mi, comunicativ ca orice român ordinar, îi dedeam într'una ghes să-i fac cunoștința, nu era chip să mi-l apropiu. Instinctiv, mi-am dat seama că mi-l depărtasem: făcusem greșala să-i adresez la masă cuvântul în românește; el, om politicos mi-a răspuns destul de aspru: »Nem értek kérem szépen!« (adică: nu înțeleg, mă rog frumos).

Înțelegând ce greșală făcusem și dorind neapărat a-i face cunoștința; pe de altă parte, pricepând de ce slăbiciune suferă omul meu, m'am gândit la o stratagemă, care mi-a reușit. Într-o dimineață, când ne-am așezat alături la cafea, după ce l-am salutat frumos i-am zis pe unguerește: »Bună dimineața poftesc!« Auzindu mă, omul s'a transfigurat; de unde ieri sta posomorât cu ochii în taler, acum deodată, radiând prieteneșug din ochi, cu un zimbet afabil, m'a întrebat în limba lui: »Dar domnul știe unguerește?« I-am răspuns că am știut puțin când eram copil, că acum mai înțeleg ceva, dar am uitat aproape de tot să vorbesc... Pe urmă (la noroc, am încercat) am urmat să-i spun pe franțuzește cât îmi pare de rău că neputând trăi printre maghiari, am uitat o limbă așa de frumoasă, care-mi amintește de copilărie și-mi face atâta plăcere când o aud vorbind mai ales de societatea cultă, sau de pe amvon sau pe teatru.

Omul meu s'a găsit că știe franțuzește mai bine decât mine, și, din momentul acela, am fost o lună nedespărțiți. Stratagema mea a prins: ce

e drept, nu era decât pe jumătate infamă: numai în privința regretului că n'am putut trăi printre maghiari; în privința limbii însă, era numai puțin cam exagerată; și cunosc mulți români ardeleni culți, de aceiași prurere cu mine și care vorbesc limba maghiară frumos cum mulți maghiari culți ar dori s'o vorbească.

Așadar ne-am apropiat și ne-am împietenit și nu-mi pare rău: am putut studia de aproape fenomenul ciudat al maximumului de tensiune sufletească, cum adecă o apucătură bună a omului, trecând măsura, poate deveni pernicioasă, cum o virtute împinsă peste o anumită limită începe a fi o curată meteahnă.

Ungurul meu, așa (om cum se cade, și inteligent, și cult, era în cazul acesta din urmă: înținea coarda patriotismului peste maximumul de elasticitate; când vorbea inima lui de maghiar, judecata lui de om trebuia să meargă să se culce, nu mai avea de ce să mai stea de vorbă.

Câte minuni n'am auzit în patru săptămâni, pornite din inima patriotului maghiar! Le-aș mai putea ține minte pe toate? Câteva însă vor fi de ajuns să le resum aici pentru a da o idee cetitorului de meteahna mentală a tovarășului meu de cură de aier curat. Iată...

Mai întâi, maghiarul nu are nevoie de altă cultură decât de cultura maghiară; ceva mai mult: orice influență a vreunei culturi străine, mai ales europeană, este deadreptul păgubitoare maghiarismului; de aceea trebuie descuminate, condamnate, persecutate chiar, (la nevoie cu mijloace violente), toate apucăturile de contact, fie pe cale publică, fie pe cale privată, cu vre-un curent de civilizație ne-maghiară.

grele în cari trăim, ori nu! Dacă da, atunci trebuie să și fim în posesiunea tuturor mijloacelor intelectuale fără cari nu se pot închipui școli moderne. Școala nu este o simplă clădire, unde să se adune copiii fiindcă așa-i porunca, ci *duhul face tot*. Școala care merită jertfa poporului și solicitudinea mai marilor trebuie deci să aibă învățător pătruns de dragostea misiunii sale și bucuros de controlul unei superiorități, care pe cei buni să-i distingă, pe cei slabi să-i îndrepte, iar pe cei răi să-i îndepărteze.

Comisia specială a sinodului din Arad, compusă din fruntași ai diecezei, între cari cei mai mulți oameni de școală, a propus, după cum se știe, iar sinodul cu majoritate de voturi a decis *menținerea școalelor*.

Trebuie să ne dăm însă seama de un simptom caracteristic: învățătorii, membri ai Sinodului, au votat pentru abandonarea școlii populare și însuși secretarul consistorial, om de școală și el, a pledat pentru aceasta. Asupra motivelor pro și contra va avea să se rostescă, la toamnă, Congresul național bisericesc. Ori ce va hotărî însă chiar și acesta, cuvântul din urmă îl are poporul, căci, în definitiv, dacă o comună bisericească nu vrea să mai susțină școala, nu e nici o putere, care să o poată sili. Tot așa, dacă ea vrea să-și susțină școala cu ori ce preț, nimeni nu-i poate disputa acest drept.

Insufletei calde care a stăpânit pe cei decisi a susține școlile trebuie deci să se adauge în viitor o purtare de grijă mai conștientă a celor dela conducere. Numai astfel se va putea mântui cel puțin atâta, în cât să nu dăm aspectul trist al totalei lipse de așezăminte fără cari cultură națională nu se poate închipui.

În tot cazul procedura ce se va observa în viitorul cel mai apropiat, în centre și la sate, va demonstra mai luminos, până la ce grad suntem pătrunși de iubirea culturii naționale și în ce măsură simte poporul necesitatea și folosul școalelor românești. (R.)

Un deputat român cetățean de onoare al Cernăuțului. Consiliul comunal al orașului Cernăuț a ales, după propunerea primarului Fürth, alături de deputații jidano-liberali Dr. Straicher și Skedi și pe deputatul român Simionovici cetățean de onoare al orașului »pentru meritele ce ei au pentru capitala țării«.

Săraci români din țara lui Ștefan cel mare, măcar consiliile comunale jidovești să vă miluiască cu câte o cinste... cușar.

Vizita părechii imperiale germane la Viena. În 13 Mai părechea imperială germană va sosi la Viena spre a face M. Sale împăratului o vizită. Părechea imperială va petrece două zile în Viena.

Serviciul militar de doi ani. În ședința comisiunii bugetare a camerei din Viena, generalul Georgi, ministrul apărării naționale a anunțat din nou că va prezenta la toamnă un proiect de reformă, al serviciului militar cuprinzând introducerea serviciului de doi ani. Aceasta firește, dacă criza unguerească nu va împiedica din nou reforma asta atât de salutară tuturor popoarelor monarhiei.

»Figaro« despre votul plural. Marele ziar francez »Figaro« publică un articol de informație despre criza politică din Ungaria și caracterizează în cuvinte puține și concise proiectul de reformă electorală al d-lui Andrassy. Spune că după acest proiect un ungar va dobândi un vot egal cu votul a 30 de români sau slovaci, încheie că acest proiect asupra nu face nici de cum cinste liberalismului ungueresc.

De »daugat că »Figaro« este cunoscut ca un ziar reacționar...

»Drapelul« într'un articol de fond recent se ocupă de articolul nostru de dăunăzi asupra situației din Caransebeș, invocând între altele și circumstanța atenuantă a marelui pierderi ce a lovit dieceza înainte prin moartea lui Alexandru Mocioni și a lui Coriolan Brediceanu, cei doi fruntași ai Bănățului. Acum însă succesiunea acestor doi bărbați au primit-o urmași în care avem toată încrederea că vor ști să păzească moștenirea de naționalism și cinste a înaintașilor. Noi am voit să fim numai cont de sentimentul public, căci este vorba de interesele bisericii întregi și primejdia ce s'a ivit în Caransebeș se poate ivi și în alte dieceze și urmările ei ating

biserica întreagă. Avem deci încredere și nădejde în vrednicia urmașilor că vor fi la înălțimea trecutului al cărui prestigiu sunt chemați să-l păzească.

Soluțiunea chestiei naționale după Scotus Viator.

D. Seton Watson, cunoscut supt pseudonimul Scotus Viator, este unul din puținii publiciști ai apusului care studiind chestia națională din Ungaria o cunoaște cum bunăoară puținii oameni politici unguri s'ar putea măguli că o cunosc. De vre-o 3 ani încoace, având o informație excelentă, înzestrat cu o judecată logică și luminoasă și cu mult spirit de observație, Scotus Viator a desfășurat o rodnică activitate de informator cinstit și obiectiv al patriei sale Marea-Britanie. Este meritul dlui Scotus Viator că azi Anglia cunoaște din fir în păr toată minciuna de liberalism care acopere marea asupra de popoare ce se săvârșește aici.

D. Watson nu se mulțamește însă cu atât. Ca un spirit sistematic și pozitiv ce este, d-sa »cearcă să dea chestiunii naționale din Ungaria o soluțiune, formulând reformele ce crede necesare spre a deslega în mod pașnic chestiunea. Soluțiunea aceasta a apărut în cartea ce a publicat asupra întregii chestiuni naționale din Ungaria supt titlul »Racial problems in Hungary«.

Soluțiunea dlui Watson menține unitatea statului ungueresc, însă fără autonomii naționale și păstrează predominarea oficială a limbii unguerești, încât limbele nemaghiarilor vor fi tolerate numai alături de cea unguerească și numai în locul al doilea ca un mijloc de atingere și înțelegere cu poporul. Aici este unul din principalele greșeli ale dlui Watson.

După noi, idealul unei Ungarii viitoare nu poate fi decât aceia în care alături de egalitatea politică se va realiza și egalitatea națională, adică limba și cultura fiecărei națiuni să se bucure de absolut aceleași

Limbă?... numai cea națională maghiară!

Literatură?... numai cea națională maghiară!

Artă?... numai cea națională maghiară!

Știință?... tot așa.

În fine, ideie, muncă, invenție, spirit, judecată, rachi, vin, brânză, ardei, dansuri, costume, vite, capital, oameni sfinți, Dumnezeu scl. scl... toate, tot, — tot așa!

Apoi...

Maghiarul nu se teme de nimeni pe pământ; contra lumii întregi, maghiarul luptă nepăsător, sigur de victorie... fiindcă... are încredere în Dumnezeuul străbunilor săi... căci... maghiarul în veci nu piere!

Dar... este una însă... însă: maghiarul este, din nenorocire, mâncat de străini! de nemți, de jidani, de slavi, de țigani, de levantini, de germanism, de franțuzism, de pesimism, în fine de fel de fel de vrăjmași care pot să-l... distrugă!

Și, se înțelege, odată ce va fi maghiarismul distrus, firește nu va mai exista, și dacă nu va mai exista maghiarismul, atunci lumea are să stea pe loc, n'o să se mai învârtească pământul, soarele o să se stingă — cataclism universal! s'a isprăvit cu omenirea!

Până la dar însă, maghiarul meu avea aierul feroce și tonul tunător; dar însă, dela dar însă încolo, lua dulceag și tonul duios.

Așa m'a făcut să-mi petrec luna de vilegiatură într'un mod foarte plăcut.

Cu câteva seri înainte de a ne despărți, când începuse să mă cam plictisească, mi-a vorbit despre tricolorul maghiar cu un avânt într'adevăr »înălțător«. Mi-a spus că el mănâncă mai bucuros, și mai cu poftă chiar, săpun învelit într'o

etichetă tricoloră maghiară decât cașcaval învelit în hârtie simplă albă.

Și, altminteri, om foarte cum se cade... inteligent și cult...

M'am gândit: Doamne, un om așa de cum se cade, așa de inteligent și de cult, cu așa meteahnă... ce ușor i-ar fi unui șarlatan, prost și incult să-l ducă de nas și să-și bată joc de el!

Și după ce m'am despărțit de bunul meu maghiar, mi-am zis:

Nu! patriotismul lui nu mai e o virtute, e o meteahnă!... o meteahnă de care la noi nu se poate menește... Bine că ne-a ferit Dumnezeu pe noi românii de așa meteahnă! (»Universul«).

Notițe literare.

»Insemnări din bisericile Maramurășului« de Ioan Bârlea.

(*) Teologul Ioan Bârlea din Berbești (Maramurăș) a săvârșit un lucru pe care dacă l-ar imita și alți cărturari români de pe sate, istoria noastră culturală-națională s'ar îmbogăți în chip uimitor. Anume: a colindat toate bisericile românești din patria lui Dragoș și nu numai a însemnat ce cărți a găsit acolo, când și unde s'au tipărit, — dar a avut răbdarea să copieze toate însemnările de pe scoarțele (doăștele) cărților și chiar cele mai scurte notițe din pagini.

Aflăm astfel prețioase amănunte despre starea culturală de atunci a fraților din Maramurăș, despre spiritul lor de jertfă și solidaritatea întru susținerea bisericii, despre legăturile lor cu centrele

culturale românești (Blajul, Sibiiul, Brașovul, București, Târgoviște, etc.) de unde își procurau cărțile bisericești.

Nu mai puțin interesant este a se vedea chipul cum scriau pe atunci puținii cărturari ce erau și numeroasele relațiuni ce se dau despre viața obștească de pe sate.

D. Bârlea a copiat, de asemeni, inscripțiile de tot felul găsite în biserici (gravate în piatră ori scrise pe câte o icoană, uși de altare etc.), așa că din bogăția asta mare de amănunte s'ar putea reconstrui o bună parte din însuși istoria vieții naționale maramurășane.

Cartea s'a tipărit cu cheltuiala ministerului de culte din România, în urma intervenției d-lui profesor N. Iorga, care a statornicit ortografia, a făcut îndreptări, traduceri, și notițe și a rânduit tabla după normele prețioaselor »Studii și documente« publicate de d-sa.

Pentru a se vedea felul de a scrie și preocupările de atunci ale strămoșilor, dăm, la întâmplare, următoarele din însemnările cuprinse în cartea mai sus menționată:

12. Pe un Pentecostarion din Rimnic, 1742:
Cade-se a ști de când au înblatu cursulu anilor dela Naștere lui H[risto]s 1772, aciasa să știe, în anul acesta cumu au fostu iarna și primavara: la soborul Ingerilor, au căzut zăpadă, și au statutu zăpada 2 săptămâni, apoi s'a dus zăpada, și au mânat oile la pădure, și au zăbovit până în săptămâna Nașteri lui H[risto]s, apoi pe la Nașterea lui H[risto]s au lovit frigu mare, și au ținutu până după Botetul Domnului totu frigu mare, apoi au lovită căldură mare și s'au

drepturi ca și limba și cultura poporului unguresc. A menține la comitate limba ungurească limbă oficială protocolară este nedrept. Ce are să caute ea acolo unde câte 80—90 și mai bine de procente din locuitori sunt nemaghiari și restul e o colonie de funcționari și negustori și meseriași importată tocmai de domnia de rasă ungurească, fără rădăcină, fără trecut istoric în acele locuri?

După concepția noastră soluțiunea chestiei naționale va trebui să se întemeieze pe ideea că în cadrele statului *fiecare națiune are dreptul de a se ocărui și de-a-și dirige singură soarta.*

De-acî urmează că fiecare popor trebuie să aibă administrație, justiție, instrucție și legiuire proprie națională. Nu este deci de ajuns ca funcționarii lui să cunoască limba poporului, cum spune Scotus Viator; ei vor trebui să fie de *aceiaș naționalitate ca el.* Numai atunci ei vor putea să aibă în crederea poporului și vor prezenta garanția că nu slujesc interesele de asuprire ale altui popor. Administrația lui internă va trebui să se facă în limba lui, aceasta va fi cu atât mai ușor, că însuși d. Watson recunoaște nevoia împărțirii comitatelor după naționalitate. Ce rost ar avea limba ungurească într'un comitat curat românesc?

Dacă însă limba națională va stăpâni în toată viața lui publică având funcționarii săi naționali, este de prisos ca el să fie torturat în instrucția sa publică cu o limbă străină. Fiecare individ trebuie să aibă puțința de a-și trăi toată viața sa intelectuală în limba sa națională.

A-l sili să facă studiile sale universitare ungurește, ar fi să perpetuăm tortura noastră intelectuală de-a trăi o viață amfibiă sub raportul național, purtând pecetia duror culturii. Dacă 600 000 de italieni din Austria vor primi o universitate națională, cum li-s'a făgăduit de guvernul austriac, atunci și trei milioane de români pot cere alături de școlile secundare românești o universitate națională.

În parlament de-asemena dreptul de-a se vorbi *românește* va trebui cerut, spre a se da expresie deplină egalității naționale

pe toate terenele. Acestea ar fi unele din observațiile de căpetenie ce am prezinta față de soluțiunea d-lui Watson care, recunoaștem altcum, s'a pătruns în mare măsură de spiritul de dreptate și egalitate națională ce trebuie să prezideze la soluțiunea chestiunii naționale.

Soluțiunea lui Scotus Viator.

Iată programul propus de Scotus Viator în cartea sa recentă *«Racial Problems in Hungary»* (Probleme de rasă în Ungaria) pentru îndreptarea stărei de lucruri din această țară.

I. Trebuie să se facă o lege electorală parlamentară largă, — destul de largă, spre a chema la drepturile politice pe marea masă a muncitorimei și exceptându-se numai (în caz când restrângerile nu ar fi cu totul excluse) cei cari nu știu ceti și scrie. Această reformă va trebui să fie întemeiată pe cinci principii conducătoare și anume: a) scrutinul secret cu buletine de vot nesemnate și tipărite în toate limbile locale; b) cu votarea pe comune; c) cu conducerea alegerilor să se însărcineze oficialii din centrele comitatense, d) distribuția scaunelor (de deputați) să se facă conform granițelor etnice și pe baza populațiunii (importanței populațiunii). e) să se ia măsuri strașnice în contra corupțiunii, care să se aplice cu strictețe.

II. Această reformă trebuie să fie urmată de o revizuire și democratizare a consiliilor județene pe bazele următoare:

a) Împărțirea din nou a comitatelor conform granițelor etnice.

b) Extinderea largă a legii electorale pentru consiliile comitatense, dar păstrarea unei taxe legale de calificare.

c) Desființarea voturilor viriliste.

d) Numirea funcționarilor pe viață și revizuirea felului de alegere.

e) Punerea în slujbe numai a astorfel de funcționari cari au dat probe că cunosc limbile locale.

f) Dreptul pentru orice membru al consiliului comunal ori județian de a se folosi la debateri de limba sa maternă.

g) Menținerea limbii maghiare ca limbă oficială a proceselor verbale în toate consiliile comitatense și comunale, publicarea acestora trebuie însă să fie făcută și în fiecare limbă vorbită cel puțin de o treime a populațiunii comitatului sau comunei în chestiune.

În toate acestea s'ar urma principiul guvernământului local ce se practică în insulele britanice.

Cu alte cuvinte, ar fi posibil, fără să se garanteze nici un fel de autonomie diferitelor naționalități — de-a introduce o legislațiune spe-

cială care să corespundă cererilor lor individuale. Nu este nici un motiv pentru care, de pildă slovacii, n'ar putea să aibă un sistem de educațiune al lor propriu, întocmai dupăcum națiunea scoțiană are un sistem propriu de educațiune, de legi și de guvernare locală, fără nici un fel de »Home Rule«. De asemenea nu vedem nici un motiv pentru care tribunalele din Transilvania să nu poată fi organizate conform necesităților românilor și sașilor întocmai precum tribunalele din Dublin și Edinbourg sunt cu totul distincte de acelea din Londra.

III. *Reforme judiciare.* — Introducerea limbii slovace pe picior egal cu cea maghiară ca limbă a tribunalelor de primă instanță în districtele curat slovacești, și extinderea acestui principiu la comitatele germane, române, rutene și sârbești.

VI. *Dreptul nelimitat de întrunire și asociațiune.*

V. *Dreptul de petiționare.* — Dreptul pentru fiecare cetățean de a petiționa și de-a reclama la tribunale și curți în propria limbă.

VI. *Libertatea presei și încetarea ori-căror urmări din cauze politice contra naționalităților și a socialistilor afară de cazurile excepționale.* Aceasta ar avea ca urmare o revizuire a paragrafulor 171, 172 și 173 din codul penal privitor la »afățarea unei naționalități în contra celeilalte«. Dacă însă aceste clauze (dispoziții) ofensive vor cu orice preț a fi menținute, cel puțin ele să fie în mod egal aplicate atât maghiarilor cât și nemaghiarilor, nu numai acestora din urmă cum s'a făcut până acum. De pildă abuzul ce s'a făcut cu cuvântul panslav prin care sunt descriși apărătorii limbii slovace ar trebui în mod riguros reprimat.

VII. *Educațiunea.* Aducerea la îndeplinire a garanțiilor date de stat (prin legea XLIV § 17 din 1868) de a asigura naționalităților instrucțiunea în limba maghiară până la intrarea tinerilor în universitate.

Aceasta ar aduce cu sine a) introducerea limbii slovacești ca limbă de instrucție în toate școlile primare din ținuturile curat slovacești și într'o proporție cuvenită în ținuturile amestecate, b) introducerea limbii slovace ca limbă de instrucție într'un anumit număr de școli industriale și comerciale întreținute de stat; c) întemeierea a cel puțin trei gimnazii și a unei facultăți de drept slovace, d) învățământul în slovacește, atât în seminariile de învățători cât și în seminariile teologice catolice și luterane.

Aceleași dispozițiuni de mai sus trebuiesc extinse și la celelalte naționalități din țară.

VIII. *Întrebuințarea limbilor nemaghiare pe lângă cea maghiară în toate cărțile de dare, actele și circulările ministeriale precum și în toate stațiunile căilor ferate și oficiile poștale.*

IX. *Desființarea totală a ofensei »laudatio criminis.«*

X. *Deplină imunitate pentru toți membrii parlamentului pentru orice ofense politice, afară de crimele de înaltă trădare.*

XI. *Înlocuirea puștilor prin bastoane la jandarmi sau cel puțin impunerea unor reguli mai stricte în contra conduitei provocatoare și nesimțitoare a jandarmilor, care așa de adeseori a dat naștere la vărsări de sânge.*

XII. *Introducerea unei deosebiri limpezi între cuvintele »ungur« și »maghiar« în toate documentele legale și comunicările oficiale, și adoptarea acestei deosebiri de presa maghiară.* Atâta timp cât limba oficială a statului întrebuințează unul și acelaș cuvânt (*»maghiar«*) pentru două concepțiuni așa de diferite cum sunt »națiunea politică ungară« și »rasa etnică maghiară«, și atâta vreme cât oameni de stat responsabili vor perpetua această neînțelegere în discursurile lor, condițiunea fundamentală pentru a judeca clar asupra chestiei de rase (în Ungaria) lipsește, și nenorocita confuziune de idei care prevalează azi în Ungaria va continua să progreseze tot în mai rău.

Nici una din aceste propuneri — continuă Scotus-Viator, — nu micșorează nici într'un fel suveranitatea coroanei sf. Ștefan sau unitatea teritorială a Ungariei, și nici nu se poate spune că ele ar detrona limba maghiară din poziția ei dominantă. Cel mult le-ar lua maghiarilor monopolul lor injust de rasă și i-ar sili să compezeze mai mult, — în ce privește suferințele lor — pe calitățile intelectuale și morale. Limba maghiară ar rămânea limba oficială a statului și singura

dusu zapada toată și pe apa Izei au eșit plugurile în săptămâna hârțiloru, pe apa Vișeului au eșit în săptămâna cărnelegi, și au fost totu căldura, și în Dumineca a c. postului mare, când au eșit preutul din biserica, s'au cunoscut roa pe iarba în țintirim, apoi la oi n'au dat fânu [pân]ă în săptămâna înainte Bunelor Vestiri, și cocui au cântatu înainte de Bunelor Vestiri, și frunza codrului au eșit pe la Dumineca stâlpariloru, și dinu Dumineca stâlpariloru au lovit mare ploie și frigu, și în Joesa Mare au fost ploie și vântu, și Vinere cê mare au căzut zapadă și vântu mare, și în Sâmbăta cê mare totu așe au fostu, și codrul au fostu întietu pela zuaa Inverii.

1. Pe un Antologhion de Rîmnic, 1737:

Mineiu acesta apertinătoriu bisericeii gr[ec]ești filiale dela Mănăstirea Giuleștilor, numita biserica l'au căpătatu în scaimbu pentru unu Mineiu rutenescu dela parochia Napkor în comitatul Szabolcs, care oreându de Români era înlocuiata, cari însă s'a rutenisat, anul 1860, fiindu preotulu locului Petru Salca, asesoru consistorialu și protopopu.

16. Pe un Octoih Rîmnic, 1750:

Înștiințăm cetitori când au fostu întratu Nemți în Maramorșu, fost au înainte postului Nașteri în anul D[om]nului 1687. Iară când au fost anul D[om]nului 1711, adusu cruci, au fost cuma cê [?] și au fost un an...

Iară cându au fost 1715, după ce au trecutu

Tatari prin Maramorș, și au fost bătutu la Borșa.

Iară cându au fost 1742, au fost a doua ciumă, și au murit popa Toaderu și popa Gă[v]riliă; dela Facerea Lumii au fost 7251. Teodoru Roșca, parohușu; 1794.

3. Pe Biblia lui Bob:

Aceasta sfântă carte, anume Biblia, o'u cumpăratu-o jupănu Sima Ion al Safta a Gafti și cu soța dumisale, Ileana, și au dat pă dânsa 77 de zloși, și o'u datu o pomană în besereca Vișeului-de mijloc, unde este hramul propodomnii Parascheve, ca să le fie pomană și lor și părinților lor, adecă Ionu și Safta, și altora, până la al șeptele niam, în zilele craiului Franțiscus al doile, și a episcopu[lu]i dela Ungvar Andrei Bacen[s]chi, și protopop erașului-de-sus Pop Vasilie din Rozavle, iară tisturile erașului-de-sus din Eud, Soplonțai Pali jurat-mare, și al doile Dunca Ioan din Șieu, și nimiș-birău mare Ivașco Lupuca a Huzi, și parohuș a satului, Simon Ștefan, scriind singur cu mâna sa, în 12 zile a lui Noemvrie, anu Domnului 1801, fiind eu mai sus numitul prestrănepot a lui Șanta Georghie și a feciorului să[u] a lui Andreas, și a fete lui Andreas, Nutul, și a feciorul Nuțului Ignat, și a feciorul lui Ignat, Vasilie, și a feciorului lui Vasile, Matei, și a fecioru lui Matei, Lupu, și a Lupului fecior, Șimon popa Ștefan; amin.

limbă a debaterilor parlamentare, a puterii executive și a curților de apel. Cunoașterea limbei maghiare ar continua să fie și mai departe o condiție esențială de calificare pentru orice funcționar din diferitele departamente guvernamentale, jurisdicții comitatense și tribunale. Limba maghiară ar rămânea limba oficială a celor două universități din Ungaria și un obiect obligator în toate școlile secundare.

Gorespondență din Paris.

Expozițiile de pictură. — Simbolul veacului. — Arta japonezilor. — Japonia înainte și după războiu. — Guy de Maupassant și Swinburne.

Paris, 7 Mai.

»Saloanele de pictură și sculptură«, cari sunt cel mai mare eveniment artistic al anului, s'au deschis.

Peste cinci mii trei sute de opere de artă, vin să ceară părerea critice, aprecierea cumpărătorilor.

Și în vârtejul acesta, stărnit de goana după glorie și avere, cu greu va fi unui adevărat iubitor și înțelegător al artei să-și aleagă capod'opera. Sunt lucrări uriașe, făcute în pripă, aproape neisprăvite, cari te pun pe gânduri. Ele sunt simbolul veacului nostru: enervare, neastâmpăr, graba de a sfârși.

Un critic artistic cu mare trecere, spunea zilele trecute:

«Ador clownii, mai ales pe cei cari desenează tablouri, în cabarete. Pentru ei, un minut e prea mult ca să-ți faci un peisaj marin: Frrt! Frrt! Frrt!... A ieșit marea albastră și cerul roșu. Pif! iată linia orizontului. Paf!... iată un vapor. Puf! iată și fumul vaporului!

Artiștii noștri n'au mai puțin talent. Exercițiile lor sunt minunate. Dacă Michel Anghelo și Rafael ar fi trebuit să facă la porunca astfel de tablouri, nu le ar fi făcut mai bune.

Cei cari expun acum muncesc de te sperie. Cinci minute de concepție a tabloului — sau chiar și fără aceste cinci minute de meditație — șapte-opt luni de muncă și opera e gata, — o operă care, pentru a fi perfect isprăvită și echilibrată, ar fi cerut câțiva ani de dragoste și disperare. Așa însă, are nevoie de încă o trăsătură de penel în căruța care duce tabloul la expoziție, încă două-trei pe peretele unde e atârnat el acolo.

Sute de tablouri făcute așa, sunt în expoziția aceasta. Iți pare că nu s'a lucrat în deajuns la ele? Dar trebuie să fie gata! Sunt de zeceori mai mare decât cea ce ar vrea să spună, decât ar fi trebuit să fie? Dar trebuia să se grăbească artistul, să atragă atenția în această luptă pentru succes!

Ce greșală! Ești mai curând remarcat cu o miniatură perfectă, decât cu o uriașă pânză goală, mai mult zugrăvită decât pictată.

Japonezii rămân artiștii cei mai admirabili din toată lumea modernă, fiindcă dau acest exemplu de tact. Într'o estampă de douăzeci de centimetri, ei exprimă ceia ce n'a putut exprima cutare expozant francez de azi, într'o pânză de douăzeci de metri.

Un album de trezeci de pagini, e un univers. Un »kakemono« mare cât batista d-tale, iubite cetitor, te pune față în față cu infinitul!...

Și, fiindcă veni vorba de japonezi, să urmărim, din reviste și chiar din gura călătorilor, progresele acestui neam îndrăzneț, care de câțiva ani încoace contează printre cele mai înaintate popoare.

Înainte războiului, japonezii erau muștrați pentru ura împotriva europenilor.

Dela război încoace, acest defect — dacă putem numi defect ura împotriva europenilor — a mai scăzut.

Groaza de străini a dispărut. »Japan Times« scria de curând:

»Era o vreme când noi priveam cu desgust pe bărbații și pe femeile din Europa, plimbându-se cu mâinile strânse, sau dându-și brațul. Sărutarea ne părea imorală și respingătoare...«

Ceeace îi desgusta mai mult de vechile țări occidentale, erau dragălaşeniile lor... Dar fără îndoială, decând au început a ne cunoaște, vor fi știind ei că avem mai multe păcate decât aceste mici semne de dragoste și politeță!

«A intra încălțat într'o casă, era pentru noi dovadă de barbaria occidentalului. Câte lucruri ne-au jignit nouă odinioară concepția de decentă și politeță!... Acum nu mai e așa; noi înșine adoptăm, cu voie ori de nevoie, aceste obiceiuri. E cea mai bună dovadă că sentimentul anti-străin a murit în Japonia...«

Înainte de războiu, japonezii erau disprețuiți de europeni; după, — aceștia își arătau »dragostea și admirația« pentru micul popor învingător.

Cu japonezii însă, n'a fost așa. Înainte de a fi învins cea mai mare putere a Europei și Asiei, ei nesocoteau occidentalul. După victorie, ei au devenit modești.

»Mai mult ca oricând, poporul lui Ieyasu e dator să respecte proverbul: «Dupăce ai învins, lasă jos viziura dela cască.»

Japonezii și-au trimis ofițerii să slujească în toate armatele europene, ca să învețe toate tainele războiului. Iar guvernul cheltuiește anual sute de mii de yen, ca să întreție studenți, în Europa și America...

În școli, o importanță din ce în ce mai mare se dă exercițiilor fizice. Un înalt personaj a spus că cea dintâi datorie a japonezilor e să-și transforme rasa, ca s'o facă puternică.

S'au pus pe lucru cu multă ardoare; și în zece ani, se și văd urmările. Vei întâlni tineri japonezi viguroși, de talie înaltă; dacă progresul va continua în asemenea condițiuni, »micii japonezi« vor fi devenit o legendă a trecutului...

Într'una din scrisorile trecute am vorbit despre moartea celui mai mare poet contemporan al Angliei, Charles Swinburne. S'au scris multe lucruri frumoase despre acest mare poet, cu prilejul morței sale. Cred că ar fi interesant să traduc, ceia ce spunea despre el marele scriitor francez, Guy de Maupassant, acum câteva zeci de ani.

»Eram foarte tânăr când l'am cunoscut. I-mi petreceam vara pe plaja din Etretat. Într'o zi, pe la orele zece dimineața, niște mari-ari începură să strige că un înotător să înecă sub »poarta d'Amont«. Ei se urcară într'o barcă și porniră să-l scape. M'am dus și eu cu ei.

Înotătorul, neștiind ce curent teribil face acolo marea, fusese luat de valuri. A avut însă mare noroc în niște oameni cari pescuiau p'acolo și a fost scăpat.

În aceeași zi chiar, am aflat că imprudentul care să scaldă acolo era un poet englez, d. Algernon Charles Swinburne, care locuia la un alt englez, cunoscut și mie, d. Powel.

Acest domn Powel înspăimântase ținutul cu purtările sale excentrice. El află că alergasem și eu să-i scap tovarășul și m'a poțit la dejun, pentru ziua următoare. Cei doi prieteni mă așteptau într'o frumoasă grădină umbrată. Erau scurți amândoi, d. Powel gras, d. Swinburne slab, slab și surprinzător de la prima vedere, un fel de apariție fantastică. Sămăna mult cu Edgar Poe. Fruntea îi era foarte mare, subț pletele lungi, iar fața i-se isprăvea cu o bărbie micuță, înegrită de câteva fire. O mustață mică îi aluneca pe buzele foarte subțiri, stânse și un gât nesfârșit unea acest cap, viu, cu ochii strălucitori, de corpul său fără umeri, cu pieptul ceva mai larg decât fruntea. Tot personajul acesta supranatural era agitat de tresăriri nervoase. Era foarte cordial și farmecul extraordinar al inteligenței sale m'a curcit dela început.

În timpul dejunului s'a vorbit de artă, de literatură și de umanitate; și păreriile acestor doi

prieteni aruncau asupra lucrurilor un fel de lumină tremurătoare, macabră, fiindcă aveau un fel de a vedea care mi-i arăta ca pe doi vizionari bolnavi, setoși de poezie perversă și magică. Fel de fel de oase țineau pe masă; printre ele, mâna unui paricid, cu mușchii uscați, pe oasele albe. Mi-au arătat fotografii și desene fantastice și mi-au dat să mănânc friptură de maimuță. Numai mirosul acestei fripturi m'a umplut de neliniște când am intrat în casă. Iar gustul înspăimântător al bestiei mi-a tăiat pentru totdeauna pofta să reîncep un astfel de prânz... «

Iată și ce frumos caracterizează un mare prozator francez, opera poetului din Anglia:

»Poetul este uneori obscur și deseori magnific; e plin de suflu antic, de suflu grec și în același timp complicat, în felul dd. Verlaine și Mallarmé la noi. Am pomenit de Edgard Poe; Swinburne procedeză cu aceeași stranie putere care par'că vine din sugestie. El e mai mare prin lirismul, prin multiplicitatea imaginilor cari sboară ca niște paseri nenumărate, de toate rasele, de toate nuanțele, de toate mărimile, de toate formele, — atât de multe încât abia le poți distinge uneori, încât le urmezi ca pe un nor plin de visuri confuze. Dar Edgard Poe, foarte stăpân pe arta lui, e mult mai superior printr'un minunat dar de claritate, de ordine și compozițiune...«

Tristan.

Mișcările studențești și cultura națională.

De mult deja o atmosferă înăbușitoare apasă asupra studențimii românești. Sunt deja 20 de ani de când studențimea noastră, de pretutindeni, s'a manifestat în mod demn, cu energia caracteristică tineretului, pe vremea înființării »Ligei«, a luptelor și manifestațiilor pentru »M:morand«, pe vremea »Replicei«. De atunci până în timpurile mai nouă, inspirate deja de suflul naționalismului, până la 13 Martie 1907, studențimea noastră a dormit un somn adânc, letargic. Direcția nouă în care a pornit de acum studențimea românească nu are încă drum bătut, ci drumul ei e nou d'abia indicat, plin de greutate, plin de mărcini. E nevoie de multă voință, de multă energie, de multă cultură întâi de toate, pentru ca, pricepând bine această nouă îndrumare, să urmărim ținta ei fără preget.

Trebuie să recunoaștem că nu ne putem îndoi de bunacredință, de zelul, de calitățile unei măricele părți a studențimii noastre, cât privește lupta pentru drepturile noastre de neam. Ne lipsește, cu toate acestea, cheagul, ne lipsește emblema și puterea morală care să ne țină purura strânși în aceeași tabără, în același front, ne lipsește: conștiința fermă a drepturilor cari ne cuvin, solidaritatea celor cari mărturisesc aceeași credință, și, mai ales, cultura sufletească individuală, elementul cel mai trebuincios când e vorba de a înfăptui o regenerare a multor suflete. E o necesitate nouă aceasta, cerută de dezvoltarea deja înaintată a propagandei ideii naționale pure, e o trebuință care nu se poate înlocui nici cu o voință, fie ea cât de mare, nici chiar de credința oarbă, oarecum, credința aproape religioasă în izbânda acestei idei. Căci ideea națională nu e numai o chestie de inimă, de credință, nu e numai obiectul unui cult religios, ci e, să nu uităm, un temei de cultură. Ea trebuie să devină ceva concret, această idee națională, ceva ce are trup și faptură, ceva real și efectiv, încât să-i simțim înrăurirea binefăcătoare întâi de toate în viața, în

Îți cade părul??? N'ai decât să folosești **spiritul pentru păr „Petrol“** a lui **Kulka** care e cel mai sigur mijloc în contra **căderii părului și a mătreței.** După o folosință de 2-3 zile vom obține rezultate sigure. Prețul unei sticle cu oesplăcare a modului de întrebuințare în l. română 2cor. — — —

Săpun de crin, pudră de crin, preparate cozmice de prima calitate.

Mijloc probat pentru îndepărtarea **pi-struelor, alunițelor, și pentru creparea plelei și a mâncărimitii de piele. Scufit prin lege.** — — — — —

Prețul unui borcănel de cremă de crin 1 cor.
» unei bucăți » săpun » » 1 »
» » cutii » pudră » » 1.20 »
Se pot căpăta dela farmacia la „**Vulturul negru**“ alui **Kulka Emil** din **Timișoara-Cetate** (Temesvár-Belváros). Nr. telef. 643

desvoltarea culturală a întregului neam. Și când spun aceasta, îmi vine în minte cuvintele unui student italian: »Fondate societăți culturale e così potrete far qualcosa. La cultura in primo luogo, — fondați societăți culturale, așa veți putea face ceva. Cultura întâiu de toate!

Și ceiace îi lipsește studențimii noastre, e tocmai această cultură. Ideia națională, ideia aceasta sublimă care a putut să stârnească atâta însuflețire, atâta deslănțuire de energii ascunse, ideia acesta mântuitoare de țară, e o idee care poate îmbrăca mai mult ca oricare alta, straiul culturii. E știut că nimic nu e mai priincios culturii decât naționalismul adevărat bine priceput, e lucru cunoscut cum în statele în cari există un socialism internațional, cum e în Austria spre pildă, socialismul s'a rupt, s'a împărțit după naționalități. Naționalismul e deci singurul temei sănătos de cultură și cultura națională e cea mai accesibilă, cea mai frumoasă și înălțătoare cultură, e singura cultură care are drept la o viață durabilă și bogată în roduri. Și să ne-o însemnăm bine: naționalismul fără cultură e tot atât de odios ca cultura fără naționalism.

Pentru a îndruma toată studențimea noastră pe calea aceasta, singură dreaptă, singură adevărată, pentru ca să cimentăm legăturile de solidaritate între noi, să ne întărim în convingerea noastră că avem o chemare specifică a noastră pentru viitor, vom ținea, împreună cu frații din celelalte țări locuite de români, congresul studențesc. Nu încapă îndoială că tineretul adunat în congres va avea ca obiect al frământărilor și discuțiilor sale, două lucruri: străduințele de unitate a studențimii și străduințele de unitate culturală, unitatea unei culturi trăitoare... Și congresul e chemat să spele o mulțime de pete, să creleze un drum nou de viață nouă, să dea o îmbărbătare tuturor românilor, îmbărbătare de care au atâta nevoie mai ales cei de dincolo cari suferă jugul străinului, e chemat să pună o piatră fundamentală în viața tinerimii românești.

București, în Aprilie.

Mircea R.

Din România.

Societatea română de asigurare „Generală” care a suferit pagube cu ocazia răscoalelor din 1907, fiind despăgubită cu 15 mii lei, a donat această sumă primăriei capitalei, spre a fi distribuită săracilor din capitală.

Situația politică.

Un ziar de seara aduce știrea, că d. Andrassy ministrul de interne a primit invitare dela moștenitorul de tron Ferdinand. »Bud. Tud.« desmente știrea aceasta, zicând, că d. Andrassy nici nu a fost invitat și nici nu are știre despre o apropiată invitare.

Audiența d-lor Apponyi și Kossuth.

M. Sa îndată după audiența ministrului de externe la 11 ore a. m. a primit pe d. Apponyi. Despre această audiență d. Apponyi a declarat următoarele:

Alteceva nu vă pot comunica, decât că M. Sa m'a primit în chip foarte afectuos și mi-a ascultat părerile. Declarații mai noi n'a făcut. Alteceva pot spune.

Din anturajul d-lui Apponyi se strecoară știindu-se, că d. Apponyi cu toată primirea călduroasă pe care a avut-o, declară situația anevoioasă și oriunde politică întunecat. M. S. ar fi declarat că nu are negreșit să guverneze conform constituției. Recunoaște drepturile ungarilor la banca auriului, dar au intervenit influențe, cari împiedică nespun de mult realizarea ei. Moștenitorul de tron nu este dispus a consimți la nici un fel de concesii. Mai mult chiar, el influențează și pe M. Sa în sensul ca nu cumva să se încurajeze tendințele de independență ale ungarilor, chiar acum, și să lucrează să pună baza trialismului. Moș-

tenitorul afirmă că pentru separarea băncii nu s'ar da nici un vot în Reichsrath, și nici în Ungaria părerile nu-s solidare pentru banca națională.

După d. Apponyi a urmat d. Kossuth, cu care M. Sa s'a întreținut timp de o oră. D. Kossuth a cules impresiunea că M. Sa nu a hotărât în chestia băncii nimic.

Pentru realizarea trialismului.

Cu toate desmințirile ziarul »Obzor« din Zagreb susține știrea, că baronul Rauch lucră la înjghebarea unui partid, care se fie în legături strânse cu partidul socialiștilor creștini din Austria.

Știri din străinătate.

Mișcarea revoluționară în Turcia nu a încetat și junii-turci vor avea încă multe greutatea până la deplina ei represiune.

Senzaționale sunt știrile ce vin din Italia. Un diplomat italian ar fi declarat că ieșirea Italiei din întreita alianță este iminentă. Italia s'ar alătura atunci la întreita înțelegere dintre Anglia, Franța și Rusia și primejdia unui război între Austria și Italia ar deveni foarte iminentă.

În Persia șahul a fost nevoit să acorde din nou constituția. Se pare că meritul junilor turci e și această cea mai nouă constituție. Iată știrile ce dăm azi:

Agitația la Constantinopol nu s'a potolit.

Constantinopol, 10 Mai. Se continuă a se face arestări de preoți mahomedani și de softale cari se află ascunși.

Din nou s'a înrăutățit situațiunea la Constantinopol. Populațiunea turcească care mai are încă simpatii pentru Abdul-Hamid ține întruniri secrete și are de gând să provoace o nouă răscoală care se va îndrepta mai cu seamă asupra guvernului actual, în contra creștinilor și a străinilor care, cred ei, sunt autorii morali ai ultimelor evenimente. Militarii execută numeroase arestări.

În jurul uniunii vamale sârbo-bulgare.

Petersburg, 10 Mai. În sferile bine informate de aici se afirmă, că în curând se va realiza o uniune vamală între Serbia și Bulgaria. În privința aceasta se discută acum în Petersburg și Paris. În timpul petrecerii generalului bulgar Paporicov aici se va discuta și despre aceasta. Serbiei nu poate decât să i convină politica aceasta, mai ales că n'a încheiat cu Austro-Ungaria nici un tratat de comerț.

Cui vor datori persanii constituția?

Berlin, 10 Mai. Ziarului »Berliner Tageblatt« i-se comunică din Salonic, că acum când șahul Persiei e dispus să acorde din nou poporului constituția, unul din membri comitetului tinerilor turci, comunică un lucru foarte interesant. Comitetul tinerilor turci a trimis acum două luni la Taebris patru membri din comitet, între care erau și doi ofițeri, ca să organizeze acolo pentru persani un comitet asemănător cu al tinerilor turci. Rezistența revoluționarilor și învingerea morală a conducătorilor lor e rezultatul acțiunii tinerilor turci.

Cum se vor întrebuița banii ex-sultanului.

Constantinopol, 10 Mai. În locul lui Hacki va fi numit ministru de justiție Galib-bey. Tewfic va pleca la Londra ca ambasador. Poarta a înștiințat toate băncile europene că ea procedează pe cale legală la secestrarea averii ex-sultanului. Această avere care este socotită la o sumă fabuloasă va fi întrebuințată spre acoperirea cheltuielilor expedițiunii macedonene, ca recompensă armenilor din Adana și pentru plata soldelor ofițerilor. Din ce va rămâne se vor construi 10 vase mici de războiu. Nu se știe încă în mod

cert, dacă băncile străine vor libera depunerile, este cert însă că acele depuneri nu sunt așa de mari după cum se crezuse până acuma. Persoanele inițiate în secretele lui Abdul Hamid spun că averea se urcă cel mult la 40 milioane. Parlamentul va cere să se facă un inventar exact al averii.

Italia mai rămâne în tripla alianță?

Londra, 9 Mai. Un diplomat italian, interviewat de corespondentul din Roma al ziarului »Globe« relativ la întâlnirea împăratului Wilhelm cu regele Victor Emanuel, a declarat că această întâlnire este de cea mai mare importanță, căci va depinde de atitudinea celor doi monarhi dacă Italia va rămâne și de aci înainte în tripla alianță. Aceasta depinde bineînțeles și de atitudinea Austriei, care se crede în drept de a avea îndoiele în ce privește sinceritatea Italiei. Pentru a se înlătura orice neînțelegere, Italia este gata să dea garanții în privința sentimentelor sale de prietenie, însă și Austria va trebui să renunțe la atitudinea ei bănuitoare.

Dacă Austria găsește de cuviință să și sporească flota, Italia trebuie să urmeze acest exemplu, o înțelegere prietenoasă însă ar putea să pună capăt acestor înarmări exagerate. Cercurile engleze așteaptă cu încordare întâlnirea dela Brindisi și se crede în general că sosirea împăratului Wilhelm a fost amânată numai pentru ca regele Victor Emanuel să se poată întâlni mai întâi cu regele Eduard.

Sultanul va acorda amnistia generală.

Constantinopol, 10 Mai. Mahmut Schefket pașa a dispus să se înceteze execuțiunile până după săvârșirea încingerei cu sabia a noului sultan. Se crede, însă, că sultanul va acorda o amnistie generală cu acea ocaziune. Dorința sultanului tinde la o împăcare cât mai grabnică între partide și popor.

Mișcarea revoluționară în Macedonia.

Frankfurt, 10 Mai. »Frankfurter Zeitung« află din Salonic, că mișcarea revoluționară din Macedonia ia proporții îngrijitoare. Naționalitățile se dușmănesc de moarte între ele. Omorurile sunt la ordinea zilei și în permanentă. Bandele bulgărești au omorât un preot sârb împreună cu personalul unei școli, ce o dirija nenorocitul popă.

Acordarea constituției în Persia.

Berlin, 10 Mai. Ziarul »Lokalanzeiger« află din Petersburg că populația orașului Taebris este foarte veselă că șahul a acordat din nou constituția. Saltar Khan a întrebat pe Ed Dauleh dacă a încetat asediul Taebrisului. Acesta a răspuns că îndată ce va sosi ordinul șahului vor înceta imediat toate dușmăniile. Șahul a telegrafiat lui Saltar Khan că »a restabilit iarăș constituția cu prilejul zilei nașterii sale și că încuviințează ca Ed Dauleh să între în oraș și lui să i-se predea armata«. Saltar Khan a răspuns, că el nu va putea face aceasta, decât după efectuarea alegerilor și după convocarea camerei.

INFORMAȚIUNI.

ARAD, 10 Maiu n. 1909.

— **Oprirea »Neamului românesc«.** De câteva zile nu mai primim »Neamul Românesc« și abea acum aflăm cauza: el a fost oprit. Înregistrăm cu durere sinceră știrea aceasta și credem că vom avea prilejul de a reveni asupra acestei lovituri simțitoare ce primește toată cultura noastră prin această nouă volnicie a guvernului.

— **Școala noastră comercială din Brașov.** La raportul consistorului arhidiecezan prezentat sinodului din acest an asupra mersului învățământului în arhidieceză a fost anexat și un proces verbal dresat asupra conferinței extraordinare profesionale ținută la 16/29 Maiu a. tr. cu ocazia

inspecțiunii făcute școlii noastre comerciale din Brașov de către directorul suprem al școlilor comerc. dr. Schack Béla și prof. la academia comercială din Budapesta Trautmann Henrik, delegatul ministrului de culte și instrucțiune publică. Conform procesului verbal ambii inspectori s'au declarat deplin satisfăcuți de cele văzute și auzite și au adus frumoase elogii corpului profesoral pentru zelul și rezultatul laudabil observat la predarea obiectelor.

Indeosebi a relevat dr. Schack nivelul înalt al prelegerilor din geografie ale d-lui Andrei Bărsan care — zice — atât de frumos știe să scoată la iveală părțile Geografiei relative la comerț, încât prelegerile d-sale ar putea stârni mare interes și ca conferințe publice. Privitor la contabilitate, directorul suprem a constatat cu plăcere că d. prof. Panțu, care predă acest studiu, este aderentul direcției mai nouă și că tinde a aplica toate învățăturile folositoare ale literaturii din materia aceasta.

Nu mai puțin mulțămiiți au fost d-nii dr. Schack și Trautmann și cu pășirea isteasă și cuviincioasă a elevilor, lucru atât de indispensabil pentru cariera lor viitoare. Ne bucurăm de aprecierea favorabilă, ce se face școlii noastre comerciale, care precum reiese din constatările delegațiilor guvernului continuă a se menține la nivelul înalt, la care a stat totdeauna între școlile comerciale din țară.

— **Un amiral român decorat.** Cetim în ziarle din București: Maiestatea Sa regele Carol, a binevoit a autoriza pe d. contra-amiral S. Eustațiu, comandantul marinei militare, de a purta însemnele de cl. II. ale ordinului »Coroana de fier«, ce i-s'a conferit de către Maiestatea Sa împăratul Austriei, rege apostolic al Ungariei.

— **D. Lueger către d. V. Brătianu.** D. Vintilă Brătianu primarul Bucureștilor a comunicat consiliului comunal al capitalei că primăria orașului Viena a dat numirea unei străde de »Cantacuzino-Strasse« în amintirea delegației române care a fost la Viena.

Primarul Vienei d. dr. Karl Lueger, a adus aceasta la cunoștința primăriei capitalei prin următoarea scrisoare:

Domnule Primar,

In urma primirii unei delegațiuni a consiliului municipal din București de către consiliul municipal din Viena în Ianuarie 1907, consiliul comunal din București a avut amabilitatea, spre a comemora primirea lui de către consiliul comunal din Viena, să dea unei străzi din București numele orașului Viena și unei alte străzi, numele meu.

Am onoare de a aduce la cunoștința d-v. că în ședința dela 16 Martie 1909, consiliul comunal din Viena, dornic de a achita o datorie de recunoștință către consiliul municipal din București, a decis, ca amintire a vizitei pe care amicii noștri români ne-a făcut-o în Ianuarie 1907, de a da după numele de »Cantacuzen-strasse« unei străzi din a III-a circumscripție, lungă de 1900 metri și care merge dela podul Filadelfiei până la Hetzendorf-Schoenbrunn.

Asigurând consiliul comunal din București de simpatia și recunoștința orașului Viena, rog onoatul consiliu să păstreze orașului Viena sentimentele de amicitie din 1907. Dr. Lueger primarul Vienei.

Consiliul a dat delegației d-lui primar să răspundă d-lui primar al Vienei, mulțămindu-i pentru această atenție.

— **Un monument al alianței austro germane.** Din Viena se comunică, că consiliul municipal a hotărât ridicarea unui splendid monument în amintirea alianței fidele dintre Germania și Austria. S'a votat în acest scop un credit de 60.000 coroane.

— **Biserică românească la Ierusalim.** Din București se vestește: D. T. Burada a plecat Vineri seara cu vaporul »Impăratul Traian« la Alexandria și de acolo la Ierusalim spre a cumpăra un teren pe care se va construi o biserică românească.

— **O căsătorie senzațională.** Din Paris se anunță că baronul Gerliczy Felix, atașat de ambasadă, s'a logodit cu d-șoara Elisabeta Știrbey, fiica lui Dumitru Știrbey, descendent al marelui familii princiară, al cărui bunic, Alexandru Știrbey a fost domnitor în Muntenia dela 1842—1856. Fa-

milia Gerliczy este orădană. Bunica originară din Oradea-mare a mirelui trăiește și e văduva lui Gerliczy Felix. Noi din parte-ne ne bucurăm. Măcar așa, dacă nu altfel, să avem onoarea de-a cunoaște și noi aristocrația românească...

— **Conferința învățătorilor din părțile Vârșetului.** Arătasem dăunazi că ziarle unguerești povesteau cu mare bucurie prea multul patriotism ce s'ar fi făcut la adunarea învățătorilor români din părțile Vârșetului. Iată lămuririle ce primim acum dela d. președinte al acelei secțiuni:

Mult Onorată redacțiune! În chestia pretinșelor »Conferențe unguerești« despre care ați luat notă în nr. 86 al »Tribunei«, pentru orientarea publicului cetitor dau următoarele lămuriri: Ca în tot anul, așa și anul acesta, secția Vârșet a reuniunii învățătorilor români gr. ort. din dieceza Caransebeșului, și-a ținut adunarea de primăvară în 15/28 Aprilie în comuna Gherman. Cu această ocaziune s'au ținut, ca de obicei mai multe prelegeri practice de către învățătorii participanți, din diferitele discipline școlare în limba română și maghiară și nu conferențe cum se susține. Tot cu ocaziunea acestei adunări, învățătorimea a aflat bine ca și noi să ne facem reverența la d. inspector școlar precum o au făcut aceasta toți ceilalți învățători aparținători districtului d-sale.

În urmarea acestei hotărâri unanime ne-am prezentat la d-sa în 2 Maiu n. fără însă a aminti cu ocaziunea acestei vizite nici măcar cu un singur cuvânt art de lege XXVII din 1907.

Învățătorimea tractului Vârșet e în curat cu situația și în deplină cunoștință a datoriei sale, departe de-a face politică, n'are altceva în vedere decât numai înaintarea în perfecționarea sa, pentru ca astfel să poată împlini chemarea și datorile. Al M. On. redacțiunii. Șemlac, la 7/V 1909. De tot binele voitor C. Baia, prezident.

Lămurirea de mai sus nu ne dumirește deplin câte și ce fel de conferințe unguerești s'au ținut și dacă ele nu au trecut peste măsura cerută de trebuințele învățământului, precum se prezintase în ziarle unguerești. Dacă vizita la revizorul școlar unguereșc nu a fost făcută cu nici-un alt gând decât al unui simplu act de politeță, atunci deși nu poate fi aprobată, totuși nu poate fi nici direct reprobată. Redacția.

— **Ofițeri japonezi în România.** Vineri au sosit la București prin Vărciorova maiorul Li Canaya și căpitanul Goro Ono din armata japoneză spre a vizita România.

— **Serbarea de 10 Mai în București.** E vorba ca, cu începerea acestui an să se suprima obișnuita defilare dela 10 Mai în România. Această glorioasă aniversare va fi comemorată pe viitor prin Te-Deumuri la toate bisericile.

— **Congresul esperantist în România.** La 20 Septembrie 1909 odată cu congresul »Asociației române pentru înaintarea științelor« și ca secțiune aparte, se va ține la Focșani, un congres esperantist român din inițiativa »Federației societăților esperantiste din România«. Intre participanți se anunță și esperantiști din Rusia, Bulgaria, Serbia și Ungaria. Cu această ocaziune vor fi o expoziție, cor, declamație, teatru, etc., toate în Esperanto. Pentru a face față cheltuielilor congresului, s'a deschis o listă de subscripție, la care s'au scris, până acum, peste 160 lei. Participanții vor beneficia, între altele, la 50% reducere pe C. F. R.

— **O mărturisire după 101 de ani.** Un ziar din București povestește o întâmplare ca din povești despre mărturisirea unui bătrîn de 125 de ani. Iată cum: Dăunazi a murit în comuna Dărmănești județul Bacău locuitorul Simion Mazilu în vîrstă de 125 de ani.

Acest patriarh al vremilor trecute, care văzuse dispărînd atîtea generații, era cunoscut de toată lumea ca un om foarte blajîn și cum se cade. Nimeni nu-și aducea aminte că el să se fi certat vre-odată cu cineva. Moșneagul acesta însă pe care toți locuitorii îl socoteau drept omul cel mai bun și mai cinstit, a făcut în ultimele sale momente o mărturisire grozavă care a umplut de spaimă inimile tuturor.

Simțind că i-a sosit ceasul morții, el a cerut se vie un preot pentru a se spovedi. În momentul cînd preotul era gata de plecare, moșneagul i-a spus să mai

stea că are să-i destăinuască un lucru, pe care-l ținea ascuns de-o sută și mai bine de ani.

Cu cel mai mare sînge rece și posesiune a facultăților sale mintale, Simion Mazilu, a declarat preotului că la etatea de 24 de ani a comis o crimă, care a fost dată uitării, deoarece cu toate cercetările făcute de autorități nu au putut descoperi pe autor. Moșneagul a spus preotului că pe timpul acela era amoroasă de o fată tînără și frumoasă. Deoarece în urmă însă nu o mai iubea, a hotărît să o omoare pentru a scăpa de fagăduiala pe care i-o făcuse că o va lua de soție.

Într-o zi, pe cînd se afla cu oile la pășune, pe locul numit Răchiiș, în sus de satul Poiana, aproape de granița unguerească, s'a folosit de ocazia că iubita lui venise să-l vadă și a omorît-o. Pentru a șterge urmele crimei pe care o săvîrșise, și cum nu era nimeni prin împrejur a luat cadavrul, l-a pus pe un maldăr de vreascuri, cărora le-a dat în urmă foc. După terminarea acelei macabre operații, a luat cenușa și a amestecat-o în nutrețul oilor. Preotul a rămas îngrozit în fața acelei teribile destăinuiri. Moșneagul mulțumit că-și ușurase sufletul de taina pe care o păstrase timp de 101 ani, s'a întors cu fața la perete și și-a dat imediat sufletul, liniștit și senin ca un copil.

— **O invențiune în artileria engleză.** Din Londra se anunță: Admiralul Scott, care e o autoritate în materie de artilerie a făcut zilele acestea o serie de experiențe, pentru verificarea unei invențiuni de cea mai mare importanță, ce constă în a se servi de toate piesele de artilerie de pe un vas de războiu deodată și în mod automatic. Ajunge o simplă presiune a degetului pe un șurub sau două șuruburi electrice, ca toate șuruburile să se descarce deodată și să fie întoarse după necesitatea pozițiunii vasului, putând să dea atîtea focuri, câte vor trebui. Invențiunea aceasta s'a verificat deodată pe trei vase de războiu. Pentru manierea artileriei de pe un vas ajunge numai un simplu ofițer.

— **Convocare.** P. T. domni membrii fondatori, ordinari și ajutători ai reuniunii învățătorilor români gr.-or. din dieceza Caransebeșului, aparținători secțiunii Caransebeș, precum toți amicii școlii și doritori de înaintarea cauzelor noastre școlare, sunt pe această cale invitați a lua parte la prima adunare a secțiunii ce se va ține Duminică în 3/16 Mai a. c. la jum. 11 ore a. m. în comuna Zăguzeni, cu următorul program: 1. Prelegere practică în limbă română, de inv. Nicolae Cornean. 2. Prelegere practică din limba maghiară, de prof. Corneliu Sâncu. 3. Deschiderea adunării. 4. Constatarea celor prezenți. 5. Critică asupra prelegerilor ținute. 6. Dizertațiune, de inv. Gheorghe Cătan. 7. Raportul bibliotecarului, de inv. Elena Bija. 8. Incasarea taxelor dela membrii. 9. Inscriserile membrilor noi. 10. Propuneri din partea membrilor. 11. Alegerea comisiei pentru autentificarea protocolului. 12. Închiderea adunării. Se observă că membrii învățători, cari nu vor participa la adunare, vor fi pedepsiți cu câte cîni coroane. Caransebeș, în 24 Aprilie (7 Mai) 1909. Pavel Jumanca, m. p. notar. Stefan Jianu, m. p., președinte.

— **Cercul Donerth,** care e de mai multe ori în Arad, a fost ieri foarte cercetat. Directorul Donerth el însuși este un bun gimnastic. De azi începînd va fi concurs de trînți, care ia parte și luptătorul român Angelescu din București.

x **In drogueria** lui Dubiniewicz Oszkár din Cluj (Kolozsvár), str. Deák-Ferencz nr. 8 se poate căpăta chiag litr. 3 cor., aparate de fotografie dela 8—200 cor., Petrol-China cel mai bun mijloc contra mătreței și căderii părului și cărunții. Prețul 1'20 cor.

x **Sticlărie, porcelanuri,** lămpi și obiecte de artă de argint de china se pot procura pe lingă prețuri fixe și de încredere la urmașul lui Müller Somlyó Kolozsvár, Kossuth Lajos utca 4 sz., care e furnizor mai multor institute, întreprinderi și corporațiuni. Cădelambre de biserică, lămpi suspendate 2 fl. 50, pahare de apă cisălate 72 cr. Vă rugăm să fiți atenți la firmă.

Concert, petreceri.

— **Serată teatrală** împreună cu dans se va aranja în ziua de Ispas (20 Maiu n.) în sala hotelului »Central« din Brad. Prețul de intrare: locul I. 2 cor., locul II. 1'50 cor., loc de stal loc. Venitul curat se va trece fondului gimnazial din Brad.

Ultime informații.

Noi colonizări.

Criza politică are și un avantaj: ea zăbovește votarea legii de colonizări. Cu toate acestea ministrul agriculturii d. Darányi a hotărât să nu suspende acțiunea colonizărilor, deși în măsură mai mică. În trei locuri lucrările de colonizare au fost începute. Lângă comuna Tirgoviște din comitatul Carașului un teren de 1168 de jugăre va fi colonizat cu 50 de gospodari unguri aduși de pe pusta ungurească Alföld. În Izbiste se vor stabili 105 gospodari și 45 de muncitori. Aceste colonii se vor încheia alcătuiind o comună nouă. La Nevrincea din acelaș comitat se vor aduce 70 de gospodari și 15 muncitori.

Toate aceste colonii se vor face în cele mai curate părți românești în scopul de a sparge și împesărița cu enclavă ungurești teritoriul curat și neatins din istoricul pământ clasic românesc al Carașului și Severinului stăpânit odinioară de banii românești ai Severinului.

Economie.

O întreprindere laudabilă.

În viața noastră economică atât de săracă în spirit de inițiativă și în întreprinderi menite a face cu banul românesc și altceva decât împrumuturi pe polițe, înregistrăm cu bucurie înființarea unei societăți industriale ce se proiectează la Cluj. Faptul acesta ne bucură cu atât mai mult că pilda asta ne vine tocmai din Clujul decăderii și paraginei naționale care ne-a înghițit și înghite prin asimilare un număr foarte mare de meseriași ce se maghiarizează. Întreprinderea ce înregistrăm, dacă va izbuti să-și atingă scopul va fi desigur una din cele dintâi încercări de-a se lucra în mod sistematic pentru organizarea și încheierea economică a meseriașilor noștri; ea poate fi deadreptul începutul unei noi îndrumări în viața noastră economică și în tot viitorul nostru economic și politic. Pentru aceea ne umple cu o mulțămire deosebită faptul că în fruntea apelului înțelăm numele unui deputat român, numele dlui Dr. Alexandru Vaida. D-sa dă dovadă că înțelege că chemarea deputaților noștri în afară de parlament e cel puțin atât de însemnată ca și în incinta camerei. Și ce frumoasă e lista asta de iscălituri în care după numele a doi fruntași intelectuali urmează imediat un număr de vre-o 23 de meseriași români a căror iscălitură adesea străină își arată cât de mare e acolo nevoia ca în fruntea lor să se puie astfel de oameni.

Publicăm deci mai la vale întâi apelul care-i un fel de expunere de motive a întreprinderii și pe urmă prospectul pe care inițiatorii l-au lansat. Iată-le:

Faptul, că în orașul Cluj avem peste 150 zidari; aproape la 2000 zileri, apoi un număr mare de industriași precum: lăcătuși, mășari bărdași deasemenea și o mulțime de cărăuși, — cari izolați unul de altul abea vegetează, se amalgamizează și ni-se pierd; ne îndeamnă să inițiem înființarea unei reuniuni de clădiri în sensul prospectului ce îl alăturăm aici.

Reuniunea „Granitul“ va fi o binefacere neasămănat de mare atât din punct de vedere material, cât și moral. Prin înființarea ei vom aduna la un loc pe meseriași și industriași români, le vom da teren de muncă, le vom îmbunătăți starea materială; — cu un cuvânt vom contribui în

mod puternic la ridicarea și întărirea clasei de mijloc a poporului nostru. Nu ne îndoiim, că ori cine va înțelege rezultatele ce le vom putea ajunge prin înființarea acestei reuniuni, și suntem siguri că nu se va afla om carele să nu contribuie la întărirea clasei meseriașilor și industriașilor noștri până acum atât de neglijată.

În toate părțile s'a accentuat și se accentuează mereu să lucrăm pentru ridicarea și dezvoltarea industriei! Deci datori suntem să sprijinim cu toții înființarea acestei reuniuni ca un început bun la consolidarea vieții noastre industriale. Cu deplină încredere Vă trimitem aci un prospect și listă de subscriere pe lângă rugarea ca apărând marelui scop, ce urmărim să binevoim a subscrie înșivă și să îndemnați și pe cunoscuții D-Voastră să subscrie cât de multe cvote pe sezma înființării reuniunii.

Iată și prospectul întreprinderii:

Prospect.

1. Subt numirea „Granitul“ ca reuniune de zidire, se înființează în Cluj, pe timp nedeterminat, o asociațiune, cu scopul de a promova bunăstarea materială a membrilor săi și cultura meseriașilor și muncitorilor aparținători asociației.

2. Societatea procură și produce înșas materialul de clădiri, înființează și susține magazine de atari mărfuri și întreprinde clădiri, atât în Cluj, cât și în alte orașe și sate.

3. Capitalul necesar se adună prin subscrieri de cvote à Cor. 50.—.

4. Membrii sunt datori, ca la subscrierea cvotelor să plătească la cassa institutului „Vatra“ din Cluj 30% din prețul nominal și câte Cor. 1.—, de fiecare cvotă ca spese de fondare.

Restul cvotei va trebui plătit în rate lunare după cum va decide direcțiunea.

5. Membrii reuniunii garantează pentru obligămintele reuniunii numai cu cvotele ce au scris.

6. Repășirea din sînul reuniunii trebuie anunțată cu 6 luni înainte de încheierea anuală a conturilor. Membrului repășit i-se restituie prețul cvotei fără spesele de fondare în termenul ce se va stabili prin statute. Nu i-se acordă însă nici un drept la fondurile de rezervă ale reuniunii.

După ratele plătite se garantează 5% interese până la facerea primului bilanț: — de atunci încolo se va da dividendă.

8. Termenul de subscriere se fixează cu 31 Mai st. n. 1909; la care termen să se înapoieze prospectele pe adresa: Dr. Ștefan Morariu, adv. Cluj. Adunarea constituantă se deșige pe ziua de 29 Iunie st. n. 1909, la 10 ore a. m. în Cluj, strada Kosuth Lajos Nr. 26.

9. Fundatorii își rezervă dreptul a numi direcțiunea și comitetul experților pe primul period de 3 ani. Cluj, în 14 Februarie st. n. 1909. **Fundatorii.** Dr. Alexandru Vaida, Dr. Ștefan Morariu adv. în Cluj, Szabó István, ács; Buksa János, Ioan Chioran, zidar; Ștefan Ilie, măiestru zidar; Ioan Moldovan, pietrar; Vasiliu Ardor, Alexandru S. Iu, Orosz János kőműves paller; Andrei Demetru, paler; Ioan Coroian, betonier, György Moldován, Michael Roj, lăcătuș; Minișan Sándor, Vasile Crise, Marosán János, ácsmeister, Anton Moldovan, zidar, Ceorgiu Câmpian, zidar; Mihai Topan, zidar; Iosif Câmpian, zidar; Iacob Rocsie, zidar; Alexa Gogu, zidar; Alexa Farcas, zidar.

Un al doilea port al Ungariei. În săptămânile trecute au apărut în partea economică a unor ziare mai mari din Budapesta un articol, în care se face mare propagandă pentru înființarea unui al doilea port al Ungariei și anume la Orșova, dat fiind — spune autorul articolului — că portul Fiume pe de-o parte nu e suficient, el singur numai pentru comerțul ungar, iar pe de altă parte, în mare măsură, Fiume este cu deosebire un port pentru relațiunile țării cu occidentul, pe când pentru relațiunile cu părțile orientale acest port e insuficient. Ar trebui deci — spune autorul — ca Orșova, cu poziția sa foarte favorabilă pentru un astfel de scop, să fie designat pentru înființarea unui al doilea port ungar, care apoi pe lângă portul Fiume și pe lângă cele 18 căi ferate ce leagă Ungaria cu Austria, cele 5 cu România, 1 cu Serbia și 1 cu Bosnia, ar contribui în măsură și mai însemnată pentru dezvoltarea relațiunilor comerciale ale țării cu strălăntatea, atât pe uscat, cât și pe apă.

Până acum Orșova — mai spune autorul — nu este întrebuințată îndestul pentru comerțul ungar deși ar putea să aibă o importanță cu mult mai mare pentu acesta, în vreme ce s'ar părea totodată că dela Orșova și Porțile de fer, România trage mai multe foloase decât Ungaria, fiind acestea foarte potrivite și chiar întrebuințate pentru comerțul României, în foarte mulți rami.

Inghețul din aceste două zile din urmă Sâmbătă și Duminică noaptea, dupăcum se anunță, a făcut în multe părți pagube colosale. Viile în mare parte sunt distruse, precum și recolta pomilor. Din fericire ploile au îndreptat grâul și sămănăturile de primăvară.

Tirgul de bucate din Aradul nou.

Arad, 9 Mai.

S'au vândut azi:

grâu 200 mm.	14.——14.30
cucuruz 300 mm.	7.—
secară	9.70—
ovăs	8.20—
orz	8.—

Prețurile sunt socotite în coroane și după 50 kg.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

Budapesta, 9 Mai 1909.

Grâu pe Mai 1909	28.30—28.32
Grâu pe Oct.	23.74—23.76
Secară pe Oct.	18.72—18.74
Cucuruz pe Mai	15.28—15.30
Cucuruz pe Iul.	15.74—15.76
Ovăs pe Oct.	15.10—29.12
Rapiță pe Aug.	29.08—30.—

INCHEIEREA la 1 ORĂ și jum.:

Prețul cerealelor după 100 kg. a fost următorul

Grâu nou

De Tisa	— — — —	29 K.	85—30 K.	20 fil.	
Din comitatul Albei	— — — —	28	85	30	05
De Pesta	— — — —	28	90—30	10	0
Bănățenesc	— — — —	28	95—30	—	0
De Bacica	— — — —	28	—	30	20
Secară de calitate I	19	90—20	20	20	0
Săcară de calitate mijloc.	19	80—19	90	90	0
Orzul de nutreț, calit. I.	18	—	18	20	0
Orzul de calitate a II.	17	60—17	90	90	0
Ovăs	I.	18	20—18	50	0
Ovăs	II.	17	60—18	10	0
Cucuruz	— — — —	15	40—15	50	0
Tărâte	— — — —	11	80—11	90	0

BIBLIOGRAFII.

A apărut și se află de vânzare la librăria „Tribunei“:

„Impresii de teatru din Ardeal“

de Zaharie Birsan.

Recomandăm cu căldură acest frumos și interesant volum, în care se afirmă cu o nouă putere talentul simpaticului nostru artist.

Prețul 2 coroane.

Plus 20 fileri porto.

Poșta Redacției.

Dlul E. Z. Cluj. Informația Dvoastră e greșită și ne mirăm cum domnul din chestiune v'a informat astfel, încât regretăm că nu vă putem da răspuns afirmativ.

Poșta administrației.

Alex. Iclozan. Bichiș. Am primit 4 coroane ca abonament pe Martie și April 1909.

Redactor responsabil Constantin Savu.

„Tribuna“ institut tipografic, Nichin și cons.

147 szám 1909 végreh.

Arverési hirdetés.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.c. 102., illetőleg az 1908. évi XLI. t.c. 19. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a pécskai kir. járásbíróságnak 1909. évi M. 59. számú végzése következtében Dr. Marsieu Jusztin ügyvéd által képviselt Niga János szegedi lakos javára 98 K. 60 f. s. jár. erejéig 1909. évi április hó 10-én foganatosított végrehajtás utján lefoglalt és 720 K. becsült következő ingóságok, u. m.: ökrök, nyilvános árverésen eladtnak.

Mely árverésnek a pécskai kir. járásbíróság 1909-ik évi V. 108/2. számú végzése folytán 98 K. 60 fill. tőkekövetelés, ennek 1909. évi január hó 16. napjától járó 5% kamatai és eddig összesen 26 K. 90 fillérben bírósággal már megállapított költségek erejéig, Ö.-Pécskán végrehajtást szenvedett tanyáján leendő megtartására 1909. évi május hó 12-ik napjának délelőtti 9 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.c. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igézőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi XL. t.c. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Pécskán, 1909. április hó 29. napján.

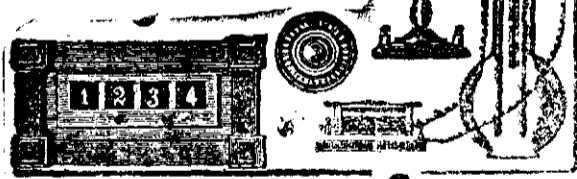
Tichy Árpád
kir. jbir. végrehajtó.

Körmendi Mihály

mehanic și electrotehnic
Cluj (Kolozsvár) Egyetem-u. 1.

Fabrică și repară aparate pentru ingineri, aparate de școală și fizice, mai departe sonerie electrică de casă și aparate electrice medicinale, mașini de cusut, de scris, biciclete. Ține în deposit părți singuratic pentru conducte electrice, biciclete și mașini de cusut

Fiți atenți la firmă!!

„Rákóczi“

cea mai :
mare fabrică
de stropi- :
toare —

POLLATSEK A., Gzeğléd.

Recomandă fabricatele proprii de ropițoare »Rákóczi«, pe lângă cea mai plină garanță.

Revânzătorilor se dă rabat.
Să ne ferim de orice imitații.

Un candidat de avocat

care știe perfect limba română și maghiară, află aplicare momentană, pe lângă condițiuni favorabile în cancelaria avocatului

Dr. Mátyás Lázár
Sibiu, str. Cisnădiei.

Dr. Liviu Tămășdan

anunță că și-a mutat cancelaria advocațională în —

Arad, Str. Szt. László Nr. 1, etaj.

Recomandat de ministerul de culte și Instrucție!

— Multe recunoștințe —

ZWÖRNER B.

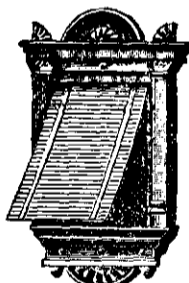
PREPARATORUL DE ÎMPĂIAT ANIMALE

KOLOSVÁR, Rozsa-u. 7 sz.

Animalele să se trimită cât se poate de proaspete și nebelite. Trebuie indicat în ce formă să se întămpile prepararea; mamiferelor mai mari să li-se scoată intestinele.— Pentru împachetare socotese numai cheltuielile mele.— Preparație îngrijită, artistică, în formă naturală, lucrul trainic, prețuri moderate!

Fabrică aranș. cu instalație electrică.

B. Skrbic**Zagreb**

— Ilica Nr. 40 —

recomandă renumitele sale rolete de scândurițe, de lemn și graduate și rolete de fier pentru uși la prăvălii etc., rugând a da mai multă atențiune acestei firme solide.

Catalog de prețuri și prospecte se trimit gratis.

Lucza Jozsef

atelier chimic pentru curățitul hainelor
Seghedin (Szegeđ), Laudon u. 9

Primește: curățirea și văpsirea hainelor
copii și preoțești, postav de mobile,
haine de doliu mai departe

curățirea penelor de pat

cu mașina prin ce își redobândesc culoarea
albă și uscățimea originală și vor fi
scutite de praf.

Comandele din provincă să
efectueșc imediat și prompt.

Alexandru Văleanu

magazin de mănuși, de bandaje și de pantofării ortopedice
Sighetul-Maramurășului.

Piața principală (P.O.)

Beșici de gumă
americane
beșici de pe
— franțuzești.

Prezervativ
femeiești, Ci
rapi de gumă
suspensioare
bandaje, măn
bandaje „Dian
— irigatoare.

Execut după o
mandă medica
ghe te orthop
dice pentru
cioare ori-cât
bolnave și dur
— roase.

Kovács L. Nandor

SEGHEdin — SZEGED

Laudon utca.

Pregătește ciasuri
de turn pentru
biserici, primări
castele, cazarmi,
școli și fabrici,
de construcția cea
mai nouă și mai
bună, executate so-
lid. Primește orice
reparări. — Ciasuri
de turn, bisericilor,
comunelor le expe-

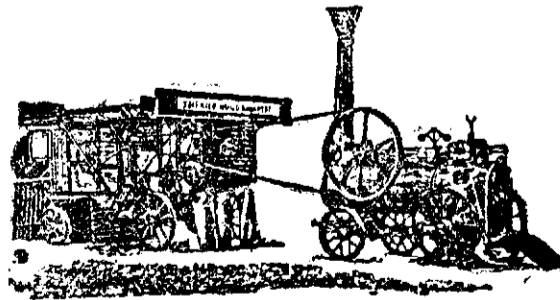
— diază pentru plătiri în rate. —
Planuri gratuite.

DEBRECZENI LAJOS

reparator de mașini

Oradea-mare — Nagyvárad

— Kolozsvári ut 29/43. —

Primește repararea tehnică a orice soi
de mașini economice, motoare mănate
cu aburi, gaz, petrolu, benzin, olelu
brut, motoare absorbitoare de gaz,
precum și aranșamentul de mori cu
prețuri ieftine și pe lângă condițiuni de
plătire favorabile.

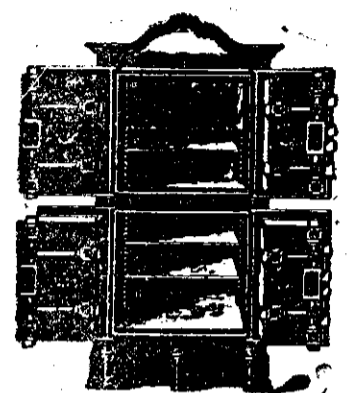
SIBIU
E. PURECE
fabrică de casse de bani
Nagyszeben

Recomandă fabricațiile sale proprii de

casse de bani

de orice mărime și construite din materialul cel mai bun și mai trainic.

Fabrică: dulapuri pan-posite, încuietori-safe pentru casse de economii, dulapuri de bani și documente totfelul de articlii ce se țin de branșa asta.

Recomandă de asemenea practicele (mașini)

cupatoare de fert

la toate versiunile dela execuția cea mai simplă până la cea mai elegantă.

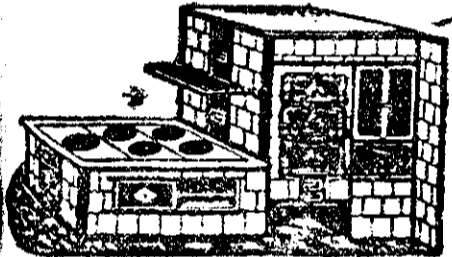
Atrage atențiunea on. public din localitate și din împrejurime asupra atelierului său de

lăcătușerie, și construcție

care-i cel mai mare din tot Sibiiul

și pe care l-am instalat conform cerințelor moderne și l-am înzestrat cu puteri excelente de muncă! Primesc ori-ce-fel de construcții atingătoare de această branșă, precum:

lucrări de la clădiri, portaluri, schele și gratii de fer, îngrădiri de fer la coridoare și balcoane, geamlăcuri, uși de fer, îngrădiri de fer, la mormânturi, cișmele și orice lucrări de fer și lucrări de bas-relief.

Trimt gratis și franco deciziuni (proiecte de cheltueli) pentru casse de bani, mașini de fert (șparchert) etc.

E. Purece
Sibiu, Schmidtgasse 19.

Reparaturile se execută prompt și conștiințios.

TH. SCHMIDT — mai înainte —
vād. Fried. Klein
Sibiu — Hermannstadt, Reispergasse 7.

recomandă noutățile sale de **parasoale și entoutcas** (pentru orice ocaziune) precum și magazinul bine asortat de **pioiere pt. doamne și domni** de calitate bună, plăcute, durabile și cu prețuri ieftine.

Stofa unsuroasă pentru cuverte de mătase și jumătate mătase pe ales executate prompt și neescepționabil.
— Bastoane cu prețuri foarte ieftine. —

Reparaturile se execută prompt și conștiințios.

In atelierul meu de instrumente muzicale
în Chichinda-mare (Nagy Kikinda) str. Sándor-Föherceg
provăzut cu puteri de muncă speciale se repară tot felul de instrumente muzicale în mod special cu prețuri nemaipomenit de ieftine. Țin în depozit totfelul de viole fabricația cea mai bună, tambure, harmonice și gramofone, precum și plăci de gramofone. Apoi tot felul de părți de instrumente.
La comanda din provincie se face lucrul cu îngrijire sub supravegherea mea.
Cu deosebită stimă:

KELEMEN ANTAL — livrant de instr. muzicale.

Schuller Gașpar, neguțator de butoaie și de doage
PÉCS

E mai presus de orice concurență prin magazinul său bine asortat potrivit cerințelor timpului. Face din materialul cel mai bun

butoaie de vin de bere și de spirt, putini și căzi cu prețul cel mai favorabil. Depozit permanent în butoaie gata.
La chemare se duce oriunde.

In atențiunea negustorilor de fer și a curelarilor!!

Prima turnătorie de aramă, bronz, metal, pacfon și nickel

WEIRICH JÓZSEF-né
PÉCS, Ferenciek-utca 44 sz.

Recomandă fabricațiunile de fer pentru mobile turnate după orice model.

Serviciu prompt și repede pe lângă prețuri moderate.

Prima fabrică de mașini agricole și întreprindere de săpat fântâni adânci din Sătmár.
SZATMÁR strada Teleky 8.

Șeful firmei **PROBST MÁTYÁS**

Primește: instalări de mori de aburi și motoare cu ulei, sfredelirea de fântâni arteriane, conducturi de apă și pompe de apă de orice sistem, aparate pentru uscatul nutrețului, reparații de automobile și de motoare cu benzină și orice lucrări atingătoare de această branșă cu prețuri avantajoase.

Depozit permanent de mașini cu aburi și de pompe.

Zénithul de gumă

deja după câteva zile s'a dovedit prin mil de scrisori de recunoștință dovedește că

specialitățile (preservative) pentru dame și domni, inventate sub numele Zenith sunt cele mai de încredere, nu strică sănătatea, oeeace eră defectul celor de până acum.

Prețul: 1 duzină de Zénith pentru domni 8 cor., 1 bucată Zénith pentru dame 7 cor.

La comandă vă rugăm să fiți atenți la numele Zénith, căci numai atunci e veritabil, dacă e provăzută cu marca Zénith. — Se trimite în străinătate și în țară pe lângă cea mai mare discreție, recom. și cu rambursă.

Agentura principala în Ungaria :

DEUTSCH IZIDOR

magazin de instrumente medicale și pentru îngrijirea bolnavilor.

Szabadka, Kossuth-u.

Szoták József

fabricant și turnător artistic de obiecte de bronz, candelabre, table de firmă de metal

Kassa, Pogány-utca 9.

Lucrează pentru fabricanți de mobilă după orice desen și părți de metal necesare la mobile.

Mai departe table de metal pentru firme de avocați, medici, fabricanți, totodată table pentru comune și numere de casă.

Totodată se face candelabre pentru case, cafenele și biserică, până la cele mai luxoase și complicate cu prețuri moderate.

IAKOB HARFMANN

fabrică de mașini agricole și atelier pentru repararea mașinilor în

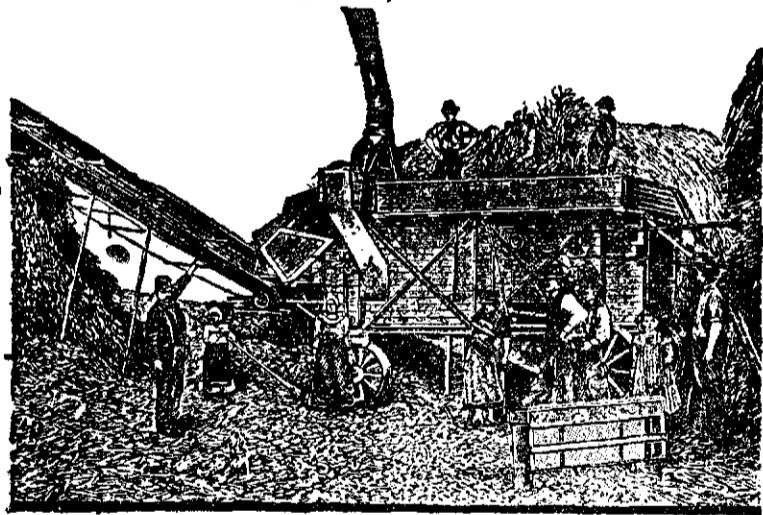
Noutate patentată!

UJVERBÁSZ.

Aparatul absorbitor de praf pentru mașini de treierat

absoarbe praful din mașină și îl aruncă la înălțime de 30—40 metri în aer, așa că praful dispăre, prin ce lucrătorii nu mai lucrează în praf. Și deoarece paie și pleava nu mai conțin praf, ca nutreț au folos dublu.

Patentul: Iakob Harfmann, Ujverbász.

Pe cât de simplu, pe atât de grandios!

Această într-adevăr îl interesează pe econom!

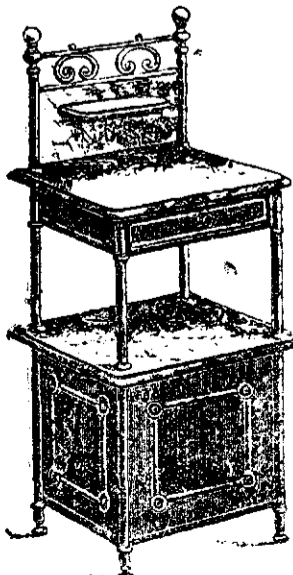
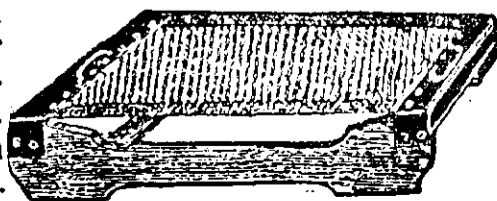
TUNCZKY GYULA

Prima fabrică de mobile de fer și aramă, de somiere de sîrmă și trăsuri de copii din Ungaria de Sud.

TEMESVÁR · Jozsefváros, Hunyadi utca 48.

Își recomandă mobilele de fer și de aramă, somiere de oțel pentru paturi după măsură, fabricație proprie.

Primește aranjamentul hotelurilor, internatelor și spitalelor, face pavilioane de fer după măsură. Catalog de prețuri la dorință gratuit și franco.

Grosz Nagy Ferencz, Debreczen

farmacia : : Debreczen : : farmacia : : **Arany egyszaru**

Numai există reumă!

Cine vooște să scape de ori-ce soi de reumă și de tot felul de dureri externe să cumpere o sticlă mare din renumitul

Balzam Regesc

(Király Balzsam) al cărui efect vindecător e recunoscut de medici 1 sticlă mare 2.65 Cor. cu îndrumare, 3 sticle mari 6.65 Cor. cu îndrumare, porto-franco cu rambursă. Patentat, în nenumărate spitale de frunte se aplică ca cel mai bun medicament.

Medicament pentru văpsirea părului. În culori blond, brunet sau negru. Efect la moment. O stăgună vopsire e de ajuns, ca părul să rămână o lună să albă culoarea ce o dorește. Nu întărește părul. O sticlă cu medicament pentru ori și ce culoare 4 cor.

Hajdusági Beszazpedy.

MUSTAȚA E FRUMOASA

dacă întrebuințezi

POMADA HAJDUSAG

cea mai bună pentru creșterea și poartarea mustețelor, pregătită din materie neuzuroasă. Efectul se vede foarte lute și cu siguranță. Scutit prin lege. Un borcan 30 ml. Prin poștă se trimite numai 3 borcane cu 2.15 Cor. Cu rambursă gratuit.

Crema Salvator cel mai bun cosmetic pentru mâni și față, contra pistru și a necurătențiilor de pe față. 1 borcan 1 cor.

Pudra Salvator, apără fața de părleală, face pelea albă ca lapte. Albă, roză și crem, 1 cutie 1 coroană.

Săpun Salvator, în timpul cel mai scump, face pelea fină și fragilă. 1 bucată o coroană.

Praf de pele Salvator Nr. III. un medicament sigur contra endării mânilor și a picioarelor, absolut necesar. 1 cutie 1 coroană.

Spirit de vin (Franzbrandwein) Salvator Un medicament de casă cunoscut care nu trebuie să lipsească din nici o casă. Se recomandă orice răceală, durere de cap, migrenă, junghie reumă și ischios. Prețul unei sticle 1 coroană.

Schwedische Tropfen. (Picături Svedia) o doftorie probată contra boalelor de stomac. O sticlă originală 1 coroană.

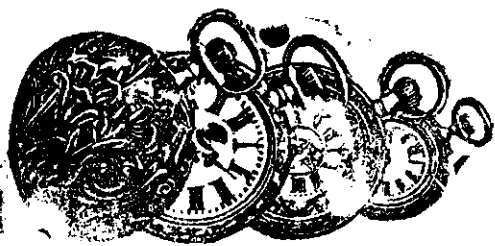
Balsam pentru bătăături depărtează repede și fără durere orice bătătură, pelea întărită sau negei. Prețul unei sticle cu pensulă 70 fileri.

Toate aceste preparate sunt numai atunci veritabile, dacă sunt provăzute cu marca de scut «Salvator».

Comandele din provincă se execută prompt și cu băgare de seamă.

S. Mittelbach, farmacia și drogheria la Salvator **Zagrab (Croatia).**

SÜSZMANN H.

ciasornicar și bijutier
Nagyszeben
Strada Urezului 27
(Relapergasse.)

Repară multilateral pe lângă garanție tot felul de ciasornice de buzunar, pendule și de alarmă. Ține în deposit cu prețuri moderate ciasornice de perete, de buzunar și de alarmă, precum și tot felul de bijuterii.

Telefon 149 și 227.

Telefon 149 și 227.

Frații Lászlóczy din Cluj

aduc la cunoștință că cârnățaria veche de 40 ani, au mărit-o și au provăzut-o cu instalație electrică. Recomandă specialitățile de prima calitate de

cârnaț din Cluj, slănină și articlii de cârnățarie,

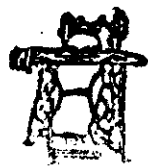
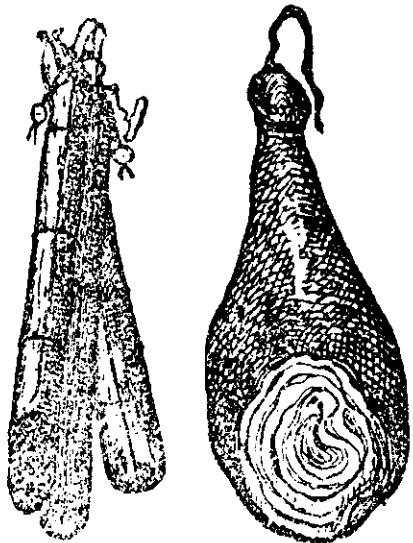
precum: slănină fină (Kaiserfleisch), slănină cu aiu, cârnaț, carmanadiă, șuncă, limbă; în sezonul de iarnă

cârtaș de Cluj și sângerete; specialități de cârtaș și cârnați, pastete, și rânză de porc umplută, slănină pentru muncitori în cantitate peste 25 kg.; în fine untură curată de porc topită în vase.

La comande mari și prețuri mari.

Expediare cu poșta sau cu trenul. — Serviciu prompt și grabnic. Cu catalog de prețuri sau cu informațiuni servim bucuros. — Adresa:

FRĂȚII LÁSZLÓCZKY fabrică de cârnățarie - Cluj - Kolozsvár.

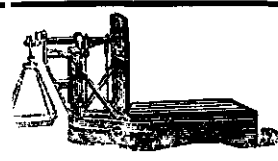
Johann Neditz

ferar de instrumente, că tuș de mașini și mecanic.
Versecz, Barosplatz.

Recomandă onoratului public, fabricatele sale proprii, ca

Biciclete,

Cântare,
Pumpe,

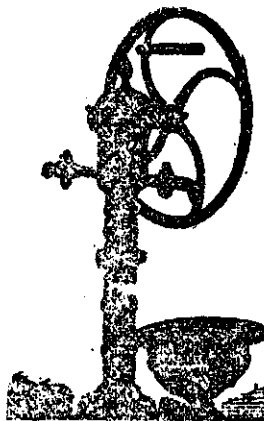
Stropitoare cu peronosporă, de rechisite.

Conducte de cauciuc, și

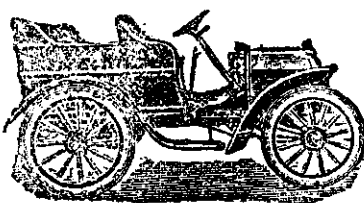
Gramofone,

cu prețurile cele mai ieftine.

Reparațiile, sau ori-ce comenzi vor fi executate cât se poate de bine. - - -

Prin reclamă la progres!

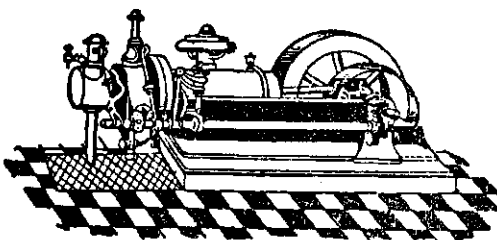

Ferdinand Saller

stabiliment de mașini, motoare și automobile.

Sibiu, Franziskanergasse 6.

Se execută orice reparații de motoare cu benzină sau cu ulei. Garantez întrebuințarea minimală de material și prestație maximală. — Construiesc motoare nouă de benzină dela 2 la 6 HP. puterea cea mai ieftină pentru industrie și agricultură, stabile sau transportabile. — Toate reparațiile atin-gătoare de ramura mașinelor să execută în mod special și ieftin.

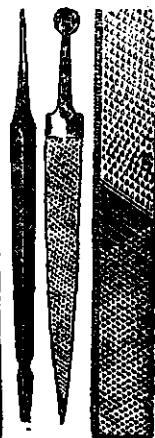
Cele mai bune referențe. Prețurile ieftine. Serviciu solid.

Fac reparații de automobile și de biciclete.

HAFFNER JÓZSEF

tăietor de pile

SIBIU (Nagyszeben), Elisabethgasse 42.

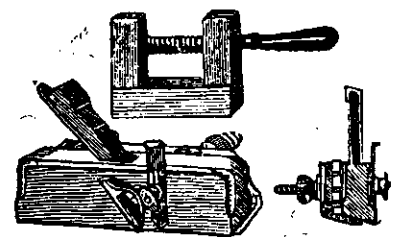
Recomandă fierarilor și comercianților atelierul său de tăiat pile bine aranjat, unde se pregătesc pile mici și mari din oțel vărsat de prima calitate etc. primește spre scobire pile mici și mari vechi cu prețuri ieftine.

În atențiunea fabricelor de lemnărie!

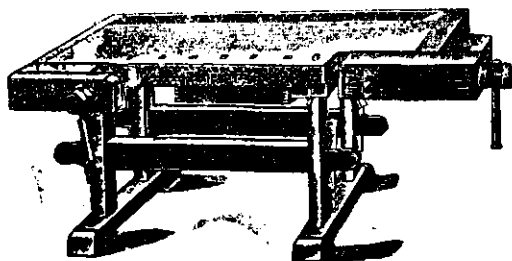
Recomand

instrumente

din cel mai bun material nece-

sare pentru măsur, sculptor de lemn și dogar, cu prețuri mod. după desemn.

Nagy Mihály
fabrică de instrumente
Szabadka
Therezia-tér.

